

Innvandring og integrering i norske medier 2020

En medieanalyse utført på oppdrag fra
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Retriever

Innhold

Sammendrag.....	3
Abstract.....	4
1. Problemstilling og metode.....	6
1.1 Hvordan bruker vi begrepet innvandrere?	6
1.2 Kildene og datasettet.....	8
1.3 Relevant litteratur.....	10
2. Representasjonen av innvandrere i norske medier.....	11
2.1 Andelen øker, men innvandrere er fortsatt underrepresentert.....	11
2.2 Kildebruk i mediene: Hvor ofte kommer noen til orde?.....	14
2.3 Ofte kilder i artikler om innvandrere- og integreringsrelaterte temaer	15
2.4 Viktigste funn om representasjonen av innvandrere i norske medier	16
3. Temaer i omtalen av innvandring og integrering	17
3.1 Mer omtale av rasisme, mindre omtale av asylsøkere og flyktninger.....	18
3.2 Norsk rasismedebatt i kjølvannet av George Floyd	19
3.3 Flyktningkrise – «50 er ikke nok».....	21
3.4 Fortsatt mindre omtale av «kriminelle utlendinger»	22
3.5 Religion – den nye karikaturstriden	23
3.6 Viktigste funn om tematikken i omtalen av innvandring og integrering	24
4. Innvandreres roller i mediebildet	25
4.1 Økning i rollen som «borger i samfunnet»	26
4.2 Nedgang i øvrige roller, men «mistenkt» fortsatt nest størst	27
4.3 Viktigste funn om innvandreres roller i mediebildet	28
5. Faktaopplysninger om innvandreres bakgrunn	29
5.1 Innvandreres bakgrunn oppgis sjeldnere	30
5.2 Bakgrunn oppgis oftest i artikler om kriminalitet og arbeidsinnvandring.....	30
5.3 Hvordan betegnes en innvandrers bakgrunn?	31
5.4 Viktigste funn om opplysninger og betegnelse av innvandreres bakgrunn	33
6. Vinkling og perspektiv i omtalen.....	34
6.1 Mye debattstoff bidrar til konfliktfylt omtale.....	35
6.2 Mindre omtale med ressursperspektiv.....	35
6.3 Viktigste funn om perspektivet i omtalen	36
7. Politisk debattstoff.....	37

7.1	Viktigste funn om det politiske debattstoffet i omtalen	38
8.	Journalistisk sjanger	39
8.1	Sjanger og perspektiv i omtalen	40
8.2	Viktigste funn om sjanger i omtalen	41
9.	Forskjeller i dekingen på nett og papir	42
9.1	Viktigste funn om forskjellene mellom nett- og papirmedier	43
10.	Dekningen av korona og innvandrere	44
10.1	Hvor mye omtale får korona i norske medier i 2020?	44
10.2	Hva er de mest brukte vinklingene i korona-dekkingen?	46
10.3	De ulike kildenes deking av korona	47
10.4	Sjangerfordeling	50
10.5	Viktigste funn i omtalen av innvandrere og korona	51
11.	Oppsummering av den kvalitative analysen	52
12.	Utviklingen i begrepsbruk relatert til innvandring og integrering	53
12.1	Innvandringsdebatt	54
12.2	Integreringsdebatt	56
12.3	Integrering	58
12.4	Innvandrere	59
12.5	Kvoteflyktninger	61
12.6	Diskriminering	62
12.7	Rasisme	63
12.8	Hverdagsrasisme	64
12.9	Oppsummering av den kvantitative analysen	66
13.	Litteratur	67

Sammendrag

Hovedformålet med denne analysen er å undersøke hvordan norske medier omtaler innvandring og integrering, og i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde. For å svare på dette har Retriever nærlest omkring 11 000 nyhetsartikler publisert i norske riksmidier i 2020. I tillegg inneholder analysen en kvantitativ del. Her ser vi nærmere på bruken av ulike begreper knyttet til innvandring- og integrering i alle tilgjengelige kilder i Retrievers arkiv i perioden 2010 til 2020.

Undersøkelsen viser at personer med innvandrerbakgrunn blir brukt som kilder i tre prosent av omtalen i 2020. Det er første gang på elleve år at representasjonen av innvandrere som navngitte kilder øker. Andelen har vært stillestående på to prosent gjennom fire tidligere analyser (2009, 2011, 2014 og 2017). Samtidig vet vi at innvandrerbefolkningen i Norge stiger for hvert år. I dette perspektivet er underrepresentasjonen i mediene stadig et faktum.

Funnene viser også at mediene stadig sjeldnere opplyser om nasjonal opprinnelse i tilfeller hvor personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde som intervjuobjekter. Dette indikerer at mediene anser dette som stadig mindre relevant. I likhet med tidligere år, opplyser mediene oftest om nasjonal opprinnelse når personer med innvandrerbakgrunn omtales i forbindelse med kriminalitet.

Et annet sentralt spørsmål vi svarer på i analysen er hvilke innvandrer- og integreringsrelaterte spørsmål som blir omtalt og diskutert i mediene. Her finner vi at omtalen i 2020 skiller seg fra tidligere år ved et betydelig større fokus på rasisme og diskriminering.

Undersøkelsen finner også at overrepresentasjonen av koronasmitte blant personer med innvandrerbakgrunn, og norsk-somalier spesielt, er temaet som omtales mest når det dreier seg om innvandring og integrering i forbindelse med koronapandemien. Vi finner også en tendens til at personer med innvandrerbakgrunn oftere kommer til orde i omtale av korona, sammenlignet med andre temaer vi har kartlagt.

I siste del av analysen studerer vi hvordan debatten og ordlyden rundt begrepene *kvoteflyktning*, *innvandringsdebatt*, *integreringsdebatt*, *rasisme*, *hverdagsrasisme*, *integrering*, *innvandrere* og *diskriminering* har endret seg de siste elleve årene. Her finner vi eksempelvis at *kvoteflyktning* i stor grad knyttes til begreper som beskriver politikk og debatt, mens begrepsbruken og diskursen rundt *innvandringsdebatt* indikerer at man i økende grad diskuterer selve debatten og debattklimaet.

Abstract

This analysis aims to explore how issues of immigration and integration are covered in the Norwegian editorial media, as well as to which extent people with an immigrant background are active participants in the media coverage and are used as sources. The analysis is based on a qualitative review of 11,000 news articles published in the Norwegian national media in 2020. In addition, the analysis contains a quantitative part which takes a closer look at the use of various terms related to immigration and integration in all available sources in Retriever's archive in the period 2010 to 2020.

The findings of the qualitative analysis show that people with an immigrant background (immigrants and Norwegian-born to immigrant parents) are used as sources in three percent of the coverage in 2020. This is the first time in eleven years that the representation of immigrants as named sources increases. The share of representation has been stagnant at two percent in four previous analyzes (2009, 2011, 2014 and 2017). At the same time, we know that the general immigrant population of Norway increases every year. In this regard, underrepresentation in the media is still a fact.

The findings also show that the media less often inform about national origins in cases where people with an immigrant background are interviewed. This indicates that the media generally sees national origins as increasingly less relevant. Among the coverage where the media does report on national origins, the majority are mentions of people with an immigrant background regarding crime. This is in line with what we have seen in previous years.

The analysis further aims to explore which issues of immigration and integration are discussed in the media. The findings show that the coverage in 2020 differs from previous years by a significantly greater focus on racism and discrimination.

Furthermore, overrepresentation of people with an immigrant background in Norway's coronavirus statistics, is the most discussed issue about immigration and integration in connection to the corona pandemic. We also find that people with an immigrant background tend to be used more frequently as sources in the coverage of the corona pandemic, compared to other topics we have mapped.

In the last part of the analysis, we study how the debate and the wording around the concepts of *quota refugee*, *immigration debate*, *integration debate*, *racism*, *everyday racism*, *integration*, *immigrants*, and *discrimination* have changed over the last eleven years. Here we find, for example, that the concept of *quota refugees* is largely linked to words that describe politics and debate, while the wording and

discourse around *immigration debate* indicates that the debate itself and the climate of debate is increasingly being discussed.

1. Problemstilling og metode

Retriever har på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) undersøkt hvordan norske medier omtaler innvandring og integrering, og i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde.

Analysen tar særlig for seg representasjonen av innvandrere, hvordan ulike tematikk knyttes til innvandring og integrering og hvilke roller personer med innvandrerbakgrunn spiller i mediebildet.

Analysen består av to deler. Den første og mest omfattende delen konsentrerer seg om mediebildet i året 2020. Ved hjelp av nærlesning har vi her undersøkt hvordan innvandring- og integrering omtales i et utvalg norske medier, samt hvordan og i hvilke sammenhenger personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde som kilder. I denne delen ser vi også på funn fra fire tidligere analyser av samme type, utarbeidet av Retriever i 2009, 2011, 2014 og 2017. Vi omtaler denne delen som *den kvalitative analysen*, og funnene presenteres løpende gjennom kapittel 2 til 9.

I del to av analysen ser vi nærmere på bruken av ulike begreper knyttet til innvandring- og integrering i perioden 2010 til 2020. Her undersøker vi hvordan konteksten rundt de ulike begrepene endrer seg gjennom tidsperioden. Vi omtaler denne delen som *den kvantitative analysen*, og funnene fra denne delen presenteres i kapittel 12.

I analysens første del har vi valgt å særlig studere omtale publisert i papirutgavene til VG, Aftenposten, Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen, samt nettutgavene Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen.no, NRK.no, VG.no, Dn.no og Dagsavisen.no.

I analysens andre del har vi inkludert alle tilgjengelige kilder i Retrievers redaksjonelle arkiv.

1.1 Hvordan bruker vi begrepet innvandrer?

Gjennom hele denne rapporten benyttes begrepet innvandrerbakgrunn og innvandrer. Når vi bruker disse begrepene mener vi personer som har innvandret til Norge, og norskfødte personer med to innvandrerforeldre. Dette er den samme definisjonen SSB benytter når de fører statistikk over innvandrerbefolkningen¹.

¹ <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/slik-definerer-ssb-innvandrere>

Hensikten med denne analysen er imidlertid å belyse hvordan innvandrere fra land *utenfor Norden* blir framstilt i norske medier. Vi har derfor ekskludert innvandrere fra land i Norden.

Begrepene innvandrerbakgrunn og innvandrer slik det er brukt i denne analysen, inkluderer med andre ord: *innvandrere fra land utenfor Norden, og norskfødte med to innvandrerforeldre fra land utenfor Norden.*

Personer som er adoptert regnes ikke som innvandrere, og inngår verken i SSBs statistikk eller i vår definisjon.

Videre må det presiseres at det i enkelte tilfeller har vært vanskelig å avklare den aktuelle personens bakgrunn. Dersom det i disse tilfellene er nærliggende å tro at en gjennomsnittlig leser oppfatter vedkommende som innvandrer, har vi kategorisert omtalen i tråd med dette.

Fremgangsmåten har enkelte svakheter det er verdt å merke seg. I noen tilfeller kan det være vanskelig å avgjøre hvorvidt en person faktisk er innvandrer, eller hvorvidt personen har byttet til et norsk navn. Det kan også være tilfeller hvor en person uten innvandrerbakgrunn selv har tatt et utenlandsk navn og fremstår som en innvandrer. I tillegg er det slik at mediene selv bruker ord som innvandrer, flyktning og lignende begreper om hverandre, enten fordi ulike redaksjoner benytter ulike definisjoner eller fordi de ikke er ordbruken sin bevisst. Metoden er likevel den som tar oss nærmest virkeligheten. At enkelte personer kanskje framstilles eller framstår som innvandrere i mediene uten å være det, er en del av bildet.

1.2 Kildene og datasettet

I analysens kvalitative del analyserer vi innhold publisert i de utvalgte mediene gjennom året 2020.

De utvalgte mediene inkluderer papirutgavene av riksmidlene VG, Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen og Vårt Land, samt nettutgavene Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen, NRK.no, VG.no, Dn.no og Dagsavisen.no.

År	Papirutgaver	Nettutgaver
2020	VG, Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen og Vårt Land	VG.no, Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen.no, NRK.no, Dn.no og Dagsavisen.no.

Tabell 1: Kildegrunnlag

Tolv utgaver av hver kilde er analysert, og for å identifisere disse utgavene har Retriever brukt modellen «nyhetsuke»². Ved hjelp av denne metoden velges utgaver med størst mulig spredning og variasjon i både ukedager og tidspunkt i løpet av måneden, slik at man unngår skjevheter som følge av utvalgstidspunktet.

Følgende datoer er analysert: Mandag 6. januar, tirsdag 11. februar, onsdag 18. mars, torsdag 23. april, fredag 29. mai, lørdag 6. juni, mandag 13. juli, tirsdag 18. august, onsdag 23. september, torsdag 29. oktober, fredag 06. november og lørdag 12. desember. Alle artikler i hver utgave er analysert, og for nettavisene er alle publiserte artikler i løpet av det aktuelle døgnet analysert.

De utvalgte mediene publiserer totalt 10 867 oppslag³ fordelt på de tolv valgte datoene. Dette gir oss et datamateriale på 10 867 oppslag, som alle er lest og kategorisert etter hvorvidt de er relevante eller ikke for analysens formål.

Relevante oppslag inkluderer artikler som omtaler innvandring- og integreringstematikk, samt oppslag som omtaler personer med innvandrerbakgrunn. Oppslag der ord som innvandrere, asylsøker, flyktning, utlending og lignende er nevnt, er også regnet som relevante. Det samme er oppslag der personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde som kilder.

² Denne metoden ble presentert av Sigurd Allern i boka Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser. Allern, S. 2001. Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser, Kristiansand, IJ-forlaget.

³ Begrepene «oppslag» og «medieoppslag» brukes som et samlebegrep på tekster publisert i de redaksjonelle mediene. Begrepene inkluderer nyhetsartikler, reportasjer, notiser/kortmeldinger, kommentarartikler, lederartikler, leserinnlegg og lignende.

Etter en gjennomgang av de 10 867 oppslagene har vi identifisert 744 relevante artikler. Dette utgjør syv prosent av det totale datamaterialet. Det er disse 744 oppslagene vi har næranalysert, og som utgjør grunnlaget for den kvalitative analysen presentert i kapittel 2 til 9. Gjennom analysen omtaler vi disse oppslagene som innvandring- og integreringsomtalen.

År	Antall oppslag totalt	Antall relevante oppslag*
2020	10 867	744 (7 %)

*Tabell 2: Datamaterialet. Antall oppslag publisert i de utvalgte mediene på de utvalgte datoene (totalt), samt antall relevante oppslag. *relevante oppslag inkluderer omtale av innvandring og integrering, samt oppslag der innvandrere omtales eller kommer til orde*

I kapittel 10 ser vi spesielt på medieomtale der innvandring og integrering omtales i direkte sammenheng med korona. Her utgjør kildegrunnlaget *alle redaksjonelle kilder tilgjengelig i Retrievers kildebase*, og ikke kun de tolv kildene som danner datagrunnlaget for resten av den kvalitative analysen. Dette er gjort for å kunne si noe mer overordnet om denne tematikken, utover det som fanges opp gjennom den kvalitative analysen.

I kapittel 12 ser vi på utviklingen i begrepsbruk relatert til innvandring og integrering. Også her har vi inkludert alle tilgjengelige kilder i Retrievers redaksjonelle kildebase.

1.3 Relevant litteratur

I 2009, 2014 og 2017 gjennomførte Retriever tilsvarende analyser på oppdrag fra IMDi, og i 2011 ble tilsvarende analyse gjennomført på oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Kildegrunnlaget for de ulike analysene varierer noe, avhengig av hva som har blitt ansett som hensiktsmessig og relevant i de ulike periodene. Se tabell under.

År	Papirutgaver	Nettutgaver
2009	VG, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Nordlys og Stavanger Aftenblad	Ingen
2011	VG, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Nordlys og Stavanger Aftenblad	VG.no og Bt.no
2014	VG, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen, Nordlys og Stavanger Aftenblad	VG.no, Aftenposten.no, Bt.no, Dagsavisen.no, Finnmarkdagblad.no, F-b.no, Nettavisen.no og NRK.no
2017	VG, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Klassekampen og Stavanger Aftenblad	VG.no, Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen.no, Dn.no og NRK.no
2020	VG, Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen og Vårt Land	VG.no, Aftenposten.no, Db.no, Nettavisen, NRK.no, Dn.no og Dagsavisen.no

Tabell 3: Kildegrunnlag i tidligere analyser av innvandring og integrering i norske medier, samt kildegrunnlaget i denne analysen

Metoden for øvrig er lik i alle de fem analysene. Til tross for noe variasjon i kildeutvalget vurderer vi det som formålstjenlig å sammenligne funnene fra de fem analysene, der det er relevant. En slik sammenligning gjør det mulig å belyse de store linjene i dekingen av innvandring og integrering de siste elleve årene.

2. Representasjonen av innvandrere i norske medier

Et av hovedformålene med denne og de tidligere analysene Retriever har gjennomført er å kartlegge i hvilken grad innvandrere er representert i norske medier. Bakgrunnen for dette er at pressen forvalter et særskilt samfunnsoppdrag, og bør ha som mål å speile samfunnet de er en del av.

Mediene påvirker i stor grad folks holdninger og kunnskap om minoriteter. Også i et demokratisk perspektiv er det viktig at alle grupper opplever at de er representert i offentligheten. Det å øke andelen kilder med innvandrerbakgrunn er derfor et uttalt mål for flere av de største mediehusene i Norge⁴.

Retriervers kartlegging av representasjonen i norske medier består av to deler:

- Navngitte kilder som uttaler seg: her ser vi på hvorvidt personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde som kilder i norske medier⁵. Kildebegrepet inkluderer både uttalelser i nyhetsstoff og ytringer gjennom leserinnlegg og kronikker.
- Omtale av personer og tematikk: her ser vi på hvorvidt personer med innvandrerbakgrunn omtales (uten at de uttaler seg), eller hvorvidt oppslagene tar for seg innvandrings- og integreringstematikk

Summen av disse to typene omtale er det vi gjennom analysen omtaler som innvandring- og integreringsomtalen. I 2020 utgjør dette 7 prosent av innholdet i de analyserte mediene (744 oppslag av totalt 10 867). Les mer om metoden og datasettet i kapittel 1.2.

Tilsvarende forhold er undersøkt i tilsvarende analyser tilbake til 2009.

2.1 Andelen øker, men innvandrere er fortsatt underrepresentert

I 2020 ser vi for første gang på elleve år en økning i representasjonen av innvandrere som navngitte kilder. Andelen har vært stillestående gjennom fire tidligere analyser (2009, 2011, 2014 og 2017), men nå finner vi altså bevegelse i positiv retning. Andelen oppslag der innvandrere kommer til orde som navngitt kilde utgjør i 2020 tre prosent. Tilsvarende andel foregående år er to prosent. Dette utgjør en økning på ett prosentpoeng.

⁴ VG (2020) <https://www.nrk.no/kultur/innvandrere-bli-stadig-mindre-hort-i-pressen-1.14102776>

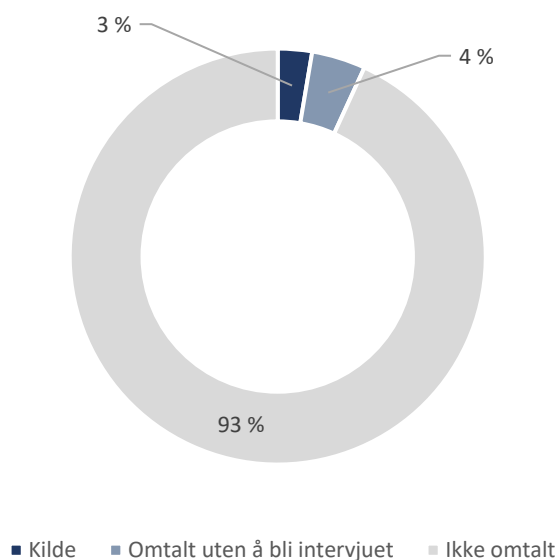
⁵ Journalister og redaktører med innvandrerbakgrunn regnes ikke som kilder når de produserer innhold for egen avis. Dette gjelder både nyhetsartikler og redaksjonelt meningsbærende stoff (leder- og kommentarartikler)

Vi har også undersøkt hvorvidt denne andelen endrer seg dersom kortmeldinger⁶ ekskluderes fra datamaterialet. Kortere journalistiske tekster inneholder som regel et lavere antall navngitte kilder, og er oftere rene hendelsesbeskrivelser og -oppdateringer. Det er derfor relevant å undersøke hvorvidt andelen kilder med innvandrerbakgrunn endres når slike oppslag ekskluderes. Andelen endres imidlertid ikke. Selv om kortmeldinger ekskluderes, utgjør fortsatt andelen oppslag der en innvandrer kommer til orde tre prosent av totalen, opp ett prosentpoeng fra 2017.

Samtidig som innvandrere oftere brukes som kilder, finner vi at personer med innvandrerbakgrunn og innvandrings- og integreringstematikk omtales sjeldnere totalt sett.

Andelen oppslag der personer med innvandrerbakgrunn omtales (uten at de uttaler seg) eller der oppslaget handler om innvandring og integrering, utgjør i 2020 fire prosent. Tilsvarende andel i 2017 var seks prosent.

Andelen artikler med innvandrere som kilde

Figur 1: Diagrammet viser hvor stor del av medieomtalen som inneholder uttalelser fra personer med innvandrerbakgrunn. Diagrammet tar utgangspunkt i det totale antallet artikler som ble publisert i de analyserte mediene i analyseperioden (N= 10 867)

⁶ Også kalt kortmeldinger eller notiser. Dette er definert som journalistiske tekster på 100 eller færre ord

Representasjonen av innvandrere i avisspaltene er dermed redusert totalt sett sammenlignet med forrige analyseperiode (2017).

Tabell 4 på neste side viser hvordan personer med innvandrerbakgrunn er representert i mediene i årene 2009, 2011, 2014 og 2017. Funnene er hentet fra Retrievers tidligere analyser.

Nederste rad i tabellen viser andelen artikler i de analyserte kildene hvor personer med innvandrerbakgrunn blir nevnt eller omtalt uten å komme til orde. Prosentandelen inkluderer også artikler der innvandrer- og integreringsrelatert tematikk blir omtalt.

	2009	2011	2014	2017	2020
Innvandrere som kilde	2 %	2 %	2 %	2 %	3%
Omtalt uten å bli intervjuet	3 %	5 %	5 %	6 %	4%
Innvandring- og integreringsomtale totalt	5%	7%	7%	8%	7%

Tabell 4: Øverste rad i tabellen viser hvor stor del av medieomtalen som inneholder uttalelser fra personer med innvandrerbakgrunn. Nederste rad viser hvor stor del av medieomtalen som handler om innvandringsrelatert tematikk eller hvor personer med innvandrerbakgrunn blir omtalt uten å komme til orde. Kildegrunnlaget er det totale datamaterialet som er hentet ut gjennom modellen nyhetsuke i de ulike rapportene Retriever har utarbeidet om innvandring og integrering i norske medier.

I 2014 og 2017 var en av hovedkonklusjonene i Retrievers analyser at representasjonen av personer med innvandrerbakgrunn stadig blir lavere i norske medier. Konklusjonen bygger på at innvandrerandelen i befolkningen stiger år for år, mens representasjonen i mediene har vært konstant.

Ifølge tall fra SSB økte andelen personer med innvandrerbakgrunn i Norge fra 10,6 prosent til 16,8 prosent i perioden fra 2009 til 2017⁷. Samtidig som innvandrerbefolkningen i Norge økte, viste Retrievers analyser at personer med innvandrerbakgrunn kom til orde i to prosent av medieomtalen i 2009, 2011, 2014 og 2017.

I praksis betyr dette at innvandrerbefolkningen er stadig mer underrepresentert i norske medier i denne tidsperioden.

I 2020 viser tall fra SSB at andelen personer med innvandrerbakgrunn i Norge utgjør 18,2 prosent av befolkningen. Når innvandrere fra Norden ekskluderes er andelen 16,8 prosent. I 2017 var denne

⁷ Dette inkluderer alle innvandrere og norskfødte med to foreldre med innvandrerbakgrunn, også fra Norden

andelen, ekskludert innvandrere fra Norden, 15,3 prosent. Samtidig som andelen personer med innvandrerbakgrunn i befolkningen altså øker med 1,5 prosentpoeng, øker andelen kilder med innvandrerbakgrunn kun med ett.

Differansen mellom andel innvandrere i befolkningen og andelen innvandrere representert som navngitte kilder i mediene er imidlertid fortsatt stor (16,8 prosent mot tre prosent). Til tross for at andelen øker er det derfor fortsatt belegg for å si at innvandrere er underrepresentert i norske medier.

2.2 Kildebruk i mediene: Hvor ofte kommer noen til orde?

For å underbygge konklusjonen om underrepresentasjon er det også relevant å vise til generell praksis rundt kildebruk hos norske medier. I hvor stor andel av medieomtalen kommer en eller flere kilder til orde? Og er det noen mønstre i hvilke type kilder som oftest kommer til orde?

Disse spørsmålene er sentrale i analysen «Hvem kommer til orde i norsk kulturjournalistikk» som Retriever utarbeidet på oppdrag fra Fritt Ord i 2019⁸. I studien har Retriever lest og vurdert et utvalg på lag 4100 medieoppslag publisert i riks- og regionmedier i 2018. Utvalget består av nyhetsartikler innenfor stoffområdene kultur, økonomi- og næringsliv, og politikk. Dette er tre stoffområder som dekker store deler av det journalistiske innholdet i norske riksmidier. Funnene kan derfor fungere som en relevant målestokk for antatt kildeandel i disse mediene.

Analysen avdekker at 83 prosent av alle artikler knyttet til kultur eller næringsliv inneholder en eller flere navngitte kilder. Tilsvarende for politikkomtalen er 86 prosent. Analysen viser med andre ord at de aller fleste nyhetsartikler inneholder én eller flere navngitte kilder.

Analysen avdekker også at nesten 50 prosent av kildene har sin geografiske tilhørighet i Norges fire største byer, at store deler av omtalen preges av kilder som tilhører en elite, og at kun fem prosent av kildene er over 70 år.

I analysen kartlegges også andelen kilder med innvandrerbakgrunn. Også her finner Retriever at to prosent av kildene som kommer til orde har innvandrerbakgrunn. Høyest andel finner vi i politikkestoffet (tre prosent) og laveste i næringslivsstoffet (én prosent). Analysen avdekker med andre ord at mer enn

⁸ Retriever (2019) *Hvem kommer til orde i norsk kulturjournalistikk?* En analyse utarbeidet av Retriever på oppdrag fra Fritt Ord.

åtte av ti avisartikler inneholder kilder, men at mediernes kildebruk ikke nødvendigvis gjenspeiler samfunnet de er en del av.

2.3 Ofte kilder i artikler om innvandrers- og integreringsrelaterte temaer

Foruten å undersøke i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn er representert i norske medier er det også et mål for analysen å undersøke i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i spørsmål som angår innvandrers- og integreringsrelaterte temaer. Hvilke kilder som får slippe til i nyhetssaker, og hvem som deltar i ulike debatter, er av avgjørende betydning for hvorvidt mediene lykkes i å speile samfunnet, og tilrettelegge for en balansert debatt.

I 2011 ble personer med innvandrerbakgrunn brukt som kilde eller intervjuobjekt i én av fem artikler om innvandrers- og integreringsrelaterte temaer. I 2014 økte andelen til én av tre artikler, mens kun én av seks artikler eller leserinnlegg med denne tematikken har innvandrere som kilde i 2017.

Både i 2011 og 2014 uttalte personer med innvandrerbakgrunn seg oftest i omtale av religion. I 2017 dreide nesten ett av tre oppslag med innvandrers- og integreringsrelatert tematikk seg om asylsøkere og flyktninger.

Fra 2017 til 2020 øker andelen oppslag der personer med innvandrerbakgrunn er kilder og meningsyttere, eller står som avsendere av debattinnlegg, fra 16 til 28 prosent.

I 2020 er det særlig ett område som dominerer omtalen med innvandrers- og integreringsrelatert tematikk: rasisme. 35 prosent av medieoppslagene som er relatert til innvandring og integrering er knyttet til rasismedebatt. Dette har en direkte sammenheng med hendelsen i USA i mai der George Floyd erklæres død som følge av politibrutalitet. Hendelsen utløser en bølge av reaksjoner langt utover USAs grenser og fremveksten av Black Lives Matter-bevegelsen setter dagsorden også i Norge. Personer med innvandrerbakgrunn deltar aktivt i denne debatten, og særlig gjennom historier om hverdagsrasisme.

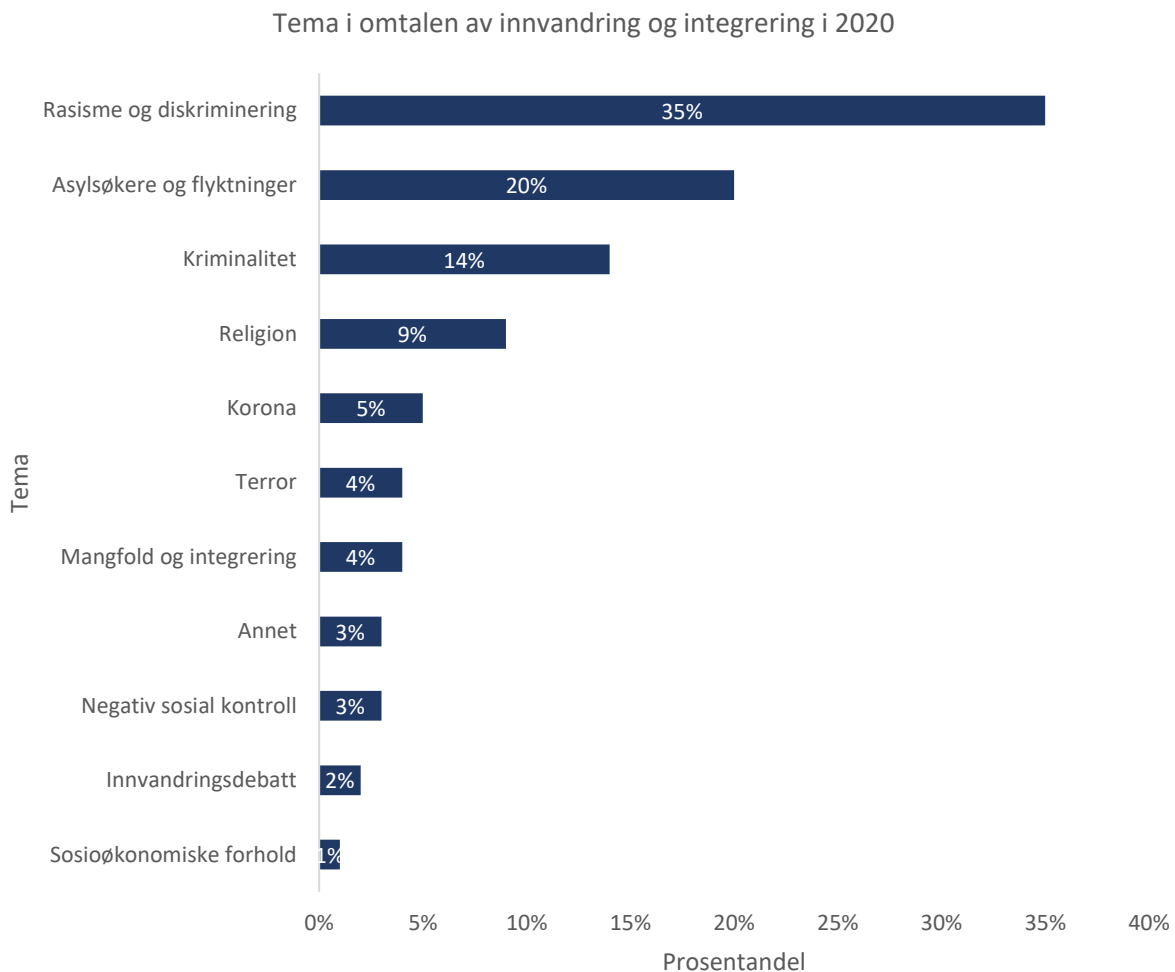
Funnene våre viser at representasjonen av innvandrere som kilder i norske medier henger sammen med hvilke temaer som kommer høyt på dagsorden. Vi ser nærmere på disse vekselvirkningene i kapittel 4.

2.4 Viktigste funn om representasjonen av innvandrere i norske medier

- Personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i tre prosent av artiklene i datamaterialet i 2020. Dette er en økning på ett prosentpoeng sammenlignet med kildeandelen Retriever finner i 2009, 2011, 2014 og 2017.
- Samtidig som personer med innvandrerbakgrunn oftere kommer til orde i 2020, ser vi at omtalen av innvandring og integrering totalt sett går tilbake sammenlignet med 2017.
- Differansen mellom andel innvandrere i befolkningen og andelen innvandrere representert som navngitte kilder er stor (16,8 prosent fra land utenfor Norden mot tre prosent). Til tross for at andelen kilder med innvandrerbakgrunn øker er det derfor fortsatt belegg for å si at innvandrere er underrepresentert i norske medier.

3. Temaer i omtalen av innvandring og integrering

Foruten å kartlegge i hvilken grad personer med innvandrerbakgrunn er representert og kommer til orde i norske avisspalter, undersøker analysen også hvilke innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål som blir omtalt og diskutert. Figur 3 viser hvordan omtalen av innvandring- og integrering fordeler seg tematisk. Hvis en artikkel dreier seg om flere temaer er den kategorisert under temaet som er mest fremtredende.

Figur 2: Syv prosent av det totale datamaterialet i 2020, 744 artikler, handlet om innvandrere, temaer knyttet til innvandring og integrering, eller hadde personer med innvandrerbakgrunn som kilde. Av disse 744 artiklene dreier 360 artikler seg om innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål. Diagrammet viser hvordan disse artiklene fordeler seg på tema. N=360.

3.1 Mer omtale av rasisme, mindre omtale av asylsøkere og flyktninger

Figur 3 på forrige side viser at rasisme og diskriminering er temaet som får mest spalteplass i de analyserte kildene, etterfulgt av asylsøkere og flyktninger. Mer enn ett av tre oppslag som omhandler innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål knyttes opp mot rasisme i 2020. Sammenlignet med Retrievers tidligere funn er dette den største oppslutningen rundt ett og samme tema vi finner i et gitt år.

At rasismedebatten vokser frem med fornyet styrke i norske medier i 2020 er også tydelig når vi sammenligner med temafordelingen i tidligere analyser (tabell 6). I perioden mellom 2011 og 2017 utgjør rasisme og diskriminering mellom fem og åtte prosent av den totale omtalen som er relatert til innvandring og integrering.

Tema	2011	2014	2017	2020
Rasisme og diskriminering	5%	8%	5%	35%
Asylsøkere og flyktninger	20%	17%	30%	20%
Kriminalitet	26%	26%	11%	14%
Religion	17%	19%	17%	9%
Korona	-	-	-	5%
Terror	-	-	3%	4%
Integrering og mangfold	8%	4%	9%	4%
Negativ sosial kontroll	1%	2%	3%	3%
Annet	9%	6%	5%	3%
Innvandringsdebatt	-	-	11%	2%
Sosioøkonomiske forhold	-	-	-	2%

Tabell 5: Diagrammet viser hvordan artiklene som dreier seg om innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål fordeler seg på tematikk i 2014, 2017 og 2020. Diagrammet tar utgangspunkt i det tematiske fokuset i omtalen i 2020, og sammenligner det med andelen omtale fra Retrievers tidligere analyser. Merk at kildegrunnlaget og antallet artikler ikke er identisk i de fire periodene. Tomme kolonner indikerer at temaet ikke var fremtredende nok i 2014 og 2017 til å bli utskilt som et eget tema.

Omtalen i 2017 skilte seg fra 2011 og 2014 med et betydelig større fokus på asylsøkere og flyktninger. Omkring halvparten av omtalen av asylsøkere og flyktninger dette året var knyttet opp mot politisk debatt og Stortingsvalget samme år. I 2020 går andelen artikler med omtale av asylsøkere og flyktninger tilbake til omkring samme nivå som i 2011 og 2014.

I 2017 fant vi en solid nedgang i omtale som knyttet innvandrere og innvandring tematisk til kriminalitet sammenlignet med tidligere. Denne typen omtale øker med tre prosentpoeng fra 2017 til 2020, men vi ser fortsatt en betydelig lavere andel enn i 2011 og 2014.

Fem prosent av artiklene om innvandrere- og integreringsrelaterte spørsmål i 2020 er knyttet til koronapandemien. I dette ligger det at korona blir eksplisitt knyttet opp mot personer med innvandrerbakgrunn, eller relevant tematikk. Eksempler på slik tematikk er arbeidsinnvandring og innreiseregler, negativ sosial kontroll i minoritetsmiljøer under nedstengningen av Norge i mars, og hvordan pandemien påvirker religiøse praksiser. Et tema som også omtales mye i 2020 er overrepresentasjonen av koronasmitte blant innvandrere, og personer med to innvandrerforeldre. For å belyse denne tematikken gjør vi et dypdykk i denne omtalen i et eget kapittel avslutningsvis i analysen.

I de neste avsnittene i dette kapittelet ser vi nærmere på hva som kjennetegner omtalen av de aller mest omtalte temaene i 2020: Rasisme og diskriminering, asylsøkere og flyktninger, kriminalitet og religion.

3.2 Norsk rasismedebatt i kjølvannet av George Floyd

I 2020 utløses en verdensomspennende rasismedebatt. Den kommer i kjølvannet av at amerikaneren George Floyd dør som følge av politibrutalitet, og fører til at bevegelsen Black Lives Matter vokser frem. De nevnte hendelsene påvirker norske mediers dekning av rasisme, og ikke minst volumet i dekningen. Som allerede påpekt viser Retrievers tidligere analyser at rasisme og diskriminering tradisjonelt har fått mindre spalteplass enn andre tematikker knyttet til innvandring og integrering. Dette bildet endrer seg i mai 2020, hvor vi ser fremveksten av en fornyet rasismedebatt i Norge.

Vi finner omtale av den nye rasismedebatten i samtlige papir- og nettaviser som inngår i undersøkelsen. Vi finner noen tydelige fellestrekk i alle medienes dekning av tematikken. Diskusjonen rundt strukturell rasisme, som først utløses med fornyet styrke i USA, blir raskt overført til Norge. Omtalen sentrerer rundt en ny anerkjennelse av at rasisme også eksisterer i det norske samfunnet. I denne diskursen spiller de personlige historiene om opplevd rasisme en nøkkelrolle.

Målt i absolutte tall er det innenfor dette temaet personer med innvandrerbakgrunn oftest kommer til orde i 2020. At debatten er drevet frem av personlige historier underbygges også når vi ser at kun 15 prosent av omtalen har et politisk tilsnitt. Det vil si at de politiske partiene, eller enkeltpolitikere, deltar i debatten. De personlige historiene deles både i leserinnlegg og i nyhetsartikler.

I leserinnlegget «Ikke i Norge, vel?» (Klassekampen 6. juni) deler eksempelvis innsenderen Rania Broud sine personlige erfaringer med rasisme i Norge, og peker samtidig på at nordmenn har levd i en feilaktig oppfattelse om at rasisme ikke eksisterer innenfor våre egne landegrenser. Klassekampen har også hverdagsrasisme som hovedoppslag samme dag, der avisen intervjuer ulike personer om erfaringer med politiet og rasisme. I samme tidsrom publiserer IMDi rapporten «Indikatorer for integrering». Her kommer det frem at fire av ti unge voksne med innvandrerbakgrunn sier de har opplevd diskriminering det siste året. Rapporten omtales blant annet i en NTB-artikkel som plukkes opp av flere av de riksdekkende kildene. Her settes funnene i sammenheng med den aktualiserte rasismedebatten og Black Lives Matter-demonstrasjonene i Norge.

Den største andelen artikler om rasisme og diskriminering publiseres i juni, i samme tidsrom som Black Lives Matter-demonstrasjonene avholdes i Oslo og andre norske byer. Til tross for at volumet i omtalen avtar noe i de påfølgende månedene omtales rasisme og diskriminering stadig i større omfang enn tidligere. Med rasisme på dagsorden dekkes ulike underdebatter i mediene, der man typisk diskuterer *hva som er rasistisk*. Dette inkluderer den såkalte statue-debatten, der det debatteres hvorvidt eldre statuer, stedsnavn o.l. som knyttes til et rasistisk tankesett har en plass i nåtiden, oppgjøret med strukturell rasisme og sexisme ved Kunsthøgskolen i Oslo (den såkalte KHiO-debatten), og debatten om «blackface» i norsk kontekst. Sistnevnte utløses av reaksjoner på TVNorge-programmet *Nissene over skog og hei*. Diskusjonen rundt Espen Eckbos svartsminkede karakter fra 2011 utspiller seg både på avisenes debattsider og i redaksjonelle artikler på tampen av 2020, som eksemplifisert med faksimilen fra Aftenposten på neste side.

De nevnte eksemplene på sakskomplekser og debatter illustrerer hvordan avisene retter søkelyset mot problemstillinger rundt diskriminering og strukturell rasisme i 2020.

Aftenposten 12.12.2020

3.3 Flyktningkrise – «50 er ikke nok»

I 2020 er det situasjonen i de greske flyktningleirene som dominerer omtalen der asylsøkere og flyktninger står i sentrum. Det er særlig den norske regjeringens innsats for å evakuere flyktningleirene, og øke antallet kvoteflyktninger, som er gjenstand for debatt. Interne diskusjoner i Ap om hvorvidt partiet vil støtte en øking i antall kvoteflyktninger får også mye spalteplass.

I mars preger koronapandemien mediebildet i utstrakt grad, og det stilles krav til regjeringen om akutt evakuering av flyktninger. Politisk uenighet om å hente barn fra Moria-leiren i Hellas er et sentralt tema i omtalen. Samtidig legger også ulike hjelpeorganisasjoner som Leger Uten Grenser press på regjeringen. Diskusjonen får fornyet styrke i september, når flyktningleiren på Lesbos brenner. Regjeringens beslutning om å hente ut 50 personer fra Syria som har hatt tilhold i den nedbrente leiren skaper store protester, og kampanjen «50 er ikke nok» sprer seg i både redaksjonelle og sosiale medier.

Flyktningediskusjonen, og evakueringen av Moria-barna, omtales på tvers av alle mediene vi har analysert i 2020. Aller mest omtale finner vi i Aftenposten, etterfulgt av Vårt Land og Klassekampen. I likhet med omtalen av rasisme og diskriminering finner også mye av denne omtalen sted på avisenes debattsider. En av tre artikler om tematikken er enten leder- og kommentarartikler eller innsendt stoff.

Det er innenfor temaet asylsøkere og flyktninger vi finner den aller høyeste andelen innsendt stoff i 2020.

Andre saker som utmerker seg på asylfeltet inkluderer et utspill fra Frp i september om å gjøre det umulig å få opphold i Norge ved å søke asyl på grensen. I likhet med funn fra Retrievers analyse i 2017 er det også i 2020 Frp som er aller mest synlige av de politiske partiene når asylpolitikken diskuteres.

Samtidig som omtalen av asylsøkere og flyktninger går tilbake med ti prosentpoeng fra 2017 til 2020 (fra 30% til 20%), finner vi flere likhetstrekk i deknningen i begge perioder. I likhet med 2017 knyttes omkring 50 prosent av medieomtalen av asylsøkere og flyktninger til politisk debatt, og det er en høy forekomst av problemfokus i omtalen. I begge perioder er omtalen sentrert rundt tilbakevendende problemstillinger og sakskompleks.

3.4 Fortsatt mindre omtale av «kriminelle utlendinger»

I 2020 publiseres det fortsatt betydelig mindre omtale der innvandring og innvandrere knyttes til kriminalitet.

Både i 2011 og 2014 viste Retrievers analyser at innvandrere hyppigst var representert i avisenes krimstoff. Én av fire artikler havnet innenfor stoffområdet kriminalitet. I forlengelsen av våre funn viser vi til at journalistene Merete Lindstad og Øyvind Fjeldstad kom til samme konklusjon i lignende undersøkelser fra 1999 og 2005⁹. Lindstad og Fjeldstad finner at innvandrere i hovedsak blir trukket frem i saker om kriminalitet og fotball i landets største aviser og nyhetssendinger.

Funn fra Retrievers to siste analyser indikerer imidlertid at dette bildet er i ferd med å endre seg. I 2017 og 2020 dreier henholdsvis 11 og 14 prosent av innvandringsomtalen seg om kriminalitet. I 2020 finner vi færre saker der enkeltpersoners bakgrunn blir oppgitt eksplisitt i omtale av kriminelle handlinger. Unntaket er omtale av rettssaken mot lederen i den kriminelle gjengen Young Bloods, hvor mannens albanske bakgrunn blir omtalt i flere artikler. Saken får relativt bred mediedekning.

Gjengkriminalitet generelt er et tema som går igjen i omtalen av kriminalitet i 2020. Vi finner imidlertid få saker som knytter kriminalitet eksplisitt opp mot innvandrere som gruppe. Et unntak er omtalen av en

⁹ Lindstad, M. & Fjeldstad Ø. 1999. Pressen og de fremmede, Kristiansand, IJ-forlaget.

Lindstad, M. & Fjeldstad Ø. 2005. Av utenlandsk opprinnelse: nye nordmenn i avisspaltene, Kristiansand, IJ-forlaget.

rapport SSB har utarbeidet for Frp, som viser at unge mannlige innvandrere har langt flere siktelser for lovbrudd enn øvrig ungdom. Rapporten og slutningen blir også møtt med kritikk.

Til tross for at vi finner en lavere andel artikler som knytter kriminalitet til personer med innvandrerbakgrunn er det fortsatt en høy grad av problemfokus i denne typen omtale. Med unntak av politikere med innvandrerbakgrunn, som Aps innvandringspolitiske talsperson, Masud Gharakani, er det i omtale av kriminalitet personer med innvandrerbakgrunn i minst grad blir brukt som kilder.

3.5 Religion – den nye karikaturstriden

Vi ser også at færre oppslag i innvandring- og integreringsomtalen dreier seg om religion. Mens andelen har ligget mellom 17 og 19 prosent i tidligere analyseperioder, dreier ti prosent av omtalen seg om temaer relatert til religion i 2020. Like fullt er religion fortsatt ett av temaene som genererer mest omtale.

I likhet med tidligere år er det ulike spørsmål knyttet til islam som i all hovedsak preger omtalen.

Store deler av omtalen knyttet til religion i 2020 debatterer ytringsfriheten. Debatten utløses av drapet på den franske læreren Samuel Paty, etter at han viste fram Muhammed-karikaturer i undervisningen. Hendelsen utløser det som får navnet «den nye karikaturstriden», hvor man igjen debatterer hvor grensene for ytringsfrihet skal gå og krenkelser av religiøse skikkelser. Av kildene i utvalget vårt er det Vårt Land som publiserer flest oppslag som inngår i denne debatten. Brorparten av diskusjonen foregår på avisens debattsider. Her trykkes innlegg som debatterer saken fra perspektivet til både en lærer, politiker, «religionsforkjemper» og en imam.

Knivangrepet i Notre-Dame-kirken i Nice i oktober er også blant sakene som kommenteres av både norske politikere og representanter fra muslimske miljøer i Norge.

Videre ser vi at hijab-debatten nesten er fraværende i 2020. Dette var en tematikk som ble særlig diskutert i 2017.

Ser vi på hvem som kommer til orde i innvandring- og integreringsomtalen som dreier seg rundt religion, finner vi at personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i hvert fjerde oppslag. Det er i tilknytning til den nye karikaturstriden og terrorangrepet i Nice, vi finner de fleste av uttalelsene eller debattinnlegg fra personer med innvandrerbakgrunn.

3.6 Viktigste funn om tematikken i omtalen av innvandring og integrering

- Den innvandrers- og integreringsrelaterte omtalen i 2020 skiller seg fra tidligere analyseperioder ved et betydelig større fokus på rasisme og diskriminering. Omtalen øker fra mellom fem og åtte prosent i tidligere analyseperioder til 35 prosent i 2020.
- I 2017 fant vi en solid nedgang i omtale som knyttet innvandrere og innvandring til kriminalitet sammenlignet med tidligere. Denne typen omtale øker med tre prosentpoeng fra 2017 til 2020, men vi ser fortsatt en betydelig lavere andel enn i 2011 og 2014.
- Personer med innvandrerbakgrunn kommer oftest til orde i omtale av rasisme, og sjeldnest i omtale av kriminalitet.

4. Innvandreres roller i mediebildet

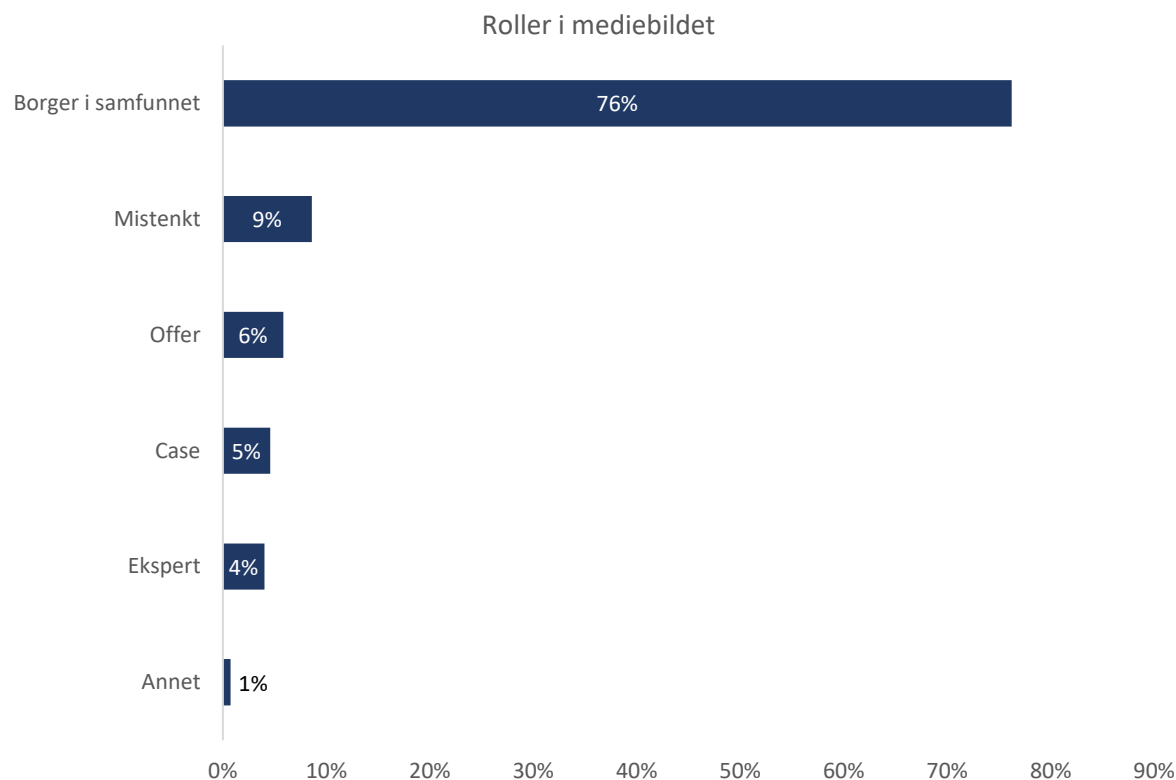
I tillegg til å undersøke i hvilken grad innvandrere er representert i mediene, er det relevant å se på *hvordan* innvandrere representeres i medieomtalen. I analysen har vi derfor kartlagt hvor stor andel av artiklene i datamaterialet som handler om konkrete personer med innvandrerbakgrunn, og dernest hvilke roller disse personene har i medieomtalen.

I kapittel 2 så vi at personer med innvandrerbakgrunn kom til orde som navngitte kilder i 3 prosent av innholdet i de analyserte mediene, og videre at fire prosent av innholdet handlet om innvandring- og integreringsrelaterte tematikker. Til sammen utgjør dette 744 av de totalt 10 867 oppslagene som er analysert.

Videre har vi undersøkt hvor mange av de 744 oppslagene som handler om *konkrete* personer med innvandrerbakgrunn. Dette inkluderer både artikler hvor en person med innvandrerbakgrunn kommer til orde som navngitt kilde, og artikler hvor personer med innvandrerbakgrunn kun omtales (uten å uttale seg).

Gjennomgangen viser at 73 prosent av de 744 oppslagene handler om en konkret person, enten ved at personen uttaler seg eller ved at personen omtales uten å komme til orde. I de resterende 27 prosentene av artiklene var hovedtema innvandring og integrering uten at konkrete personer med innvandrerbakgrunn ble omtalt eller figurerte som navngitt kilde.

Figur 4 viser hvilke roller personer med innvandrerbakgrunn har når de enten omtales eller kommer til orde i mediene. Vi har benyttet oss av rollekategoriseringene: «borger i samfunnet», «mistenkt», «offer», «case», «ekspert» og «annet». De samme rollene ble også kartlagt i tidligere analyser, og i dette kapitlet vil vi særlig legge vekt på eventuelle endringer vi ser i rollene sammenlignet med tidligere år.

Figur 3: 73 prosent av de 744 oppslagene handler om en konkret person, enten ved at personen uttaler seg eller ved at personen omtales uten å komme til orde. Diagrammet viser hvilken rolle personene med innvandrerbakgrunn har i disse oppslagene

4.1 Økning i rollen som «borger i samfunnet»

Personer med innvandrerbakgrunn innehar oftest en rolle som «borger i samfunnet». I denne rollebeskrivelsen ligger det at bakgrunn eller etnisitet ikke er ansett som relevant for artikkelens tema, eller for intervjuobjektets tilstedeværelse i omtalen. Typisk innehar idrettsutøvere, personer i underholdningsbransjen og politikere denne rollen. I likhet med tidligere år ser vi at mye av denne omtalen faller innenfor sportsjournalistikken. Eksempelvis blir profesjonelle fotballspillere med innvandrerbakgrunn ofte omtalt.

Sammenlignet med funn fra Retrievers analyser i 2014 og 2017 har andelen artikler der personer med innvandrerbakgrunn innehar rollen som borger i samfunnet økt med 13 prosentpoeng. Personer med innvandrerbakgrunns tilstedeværelse i mediene er altså i høyere grad normalisert i 2020 enn i tidligere analyser. Samtidig som personer med innvandrerbakgrunn oftere figurerer i omtalen som borgere i samfunnet, illustrerer tabell 7 en tilbakegang innenfor de andre rollene som er kartlagt.

Roller	2011	2014	2017	2020
Borger i samfunnet	78%	63%	63%	76%
Mistenkt	9%	13%	11%	9%
Offer	9%	10%	7%	6%
Case	1%	6%	9%	5%
Ekspert	2%	7%	6%	4%
Annet	1%	1%	4%	1%

Tabell 6: Diagrammet viser hvilke roller personer med innvandrerbakgrunn innehar i norske medier. Merk at kildegrunnlaget og antallet artikler ikke er identisk i de fire periodene Retriever har utført analysene.

4.2 Nedgang i øvrige roller, men «mistenkt» fortsatt nest størst

Sammenlignet med 2014 og 2017 finner vi en tilbakegang i omtale hvor personer med innvandrerbakgrunn har rollen som «mistenkt». I 2020 utgjør omtale som knytter personer med innvandrerbakgrunn eksplisitt opp mot kriminalitet ni prosent, mot elleve prosent i 2017. Samtidig som personer med innvandrerbakgrunn noe sjeldnere blir omtalt i forbindelse med kriminalitet sammenlignet med tidligere år, er rollen som mistenkt stadig den nest vanligste i vår kartlegging.

Omtalen hvor personer med innvandrerbakgrunn har rollen som mistenkt, er typisk sakskomplekser knyttet til ulike rettssaker. I 2020 er gjengkriminalitet særlig omtalt.

Personer med innvandrerbakgrunn har rollen som «case» i fem prosent av omtalen. Dette er en nedgang fra ni prosent i 2017. I denne rollebeskrivelsen ligger det at personer med innvandrerbakgrunn blir brukt som intervjuobjekter fordi bakgrunnen er ansett som relevant for artikkelens tema. I 2020 faller mye av denne omtalen innenfor temaområdene rasisme og korona. Som tidligere nevnt øker omfanget av rasismeomtale i 2020 som følge av Black Lives Matter, demonstrasjoner og debatten om hverdagsrasisme. I forlengelsen av dette finner vi flere artikler hvor bakgrunn knyttes opp mot erfaringer med rasisme i Norge. I omtalen av korona blir arbeidsinnvandrere eksempelvis intervjuet om

nye innreiseregler og karantenereregler. Tidligere har vi sett en noe større variasjon i tematikken i omtalen hvor personer med innvandrerbakgrunn har en rolle som «case». Blant annet i sammenhenger med religion, omskjæring og flyktningsspørsmål.

Videre har personer med innvandrerbakgrunn en ekspertrolle i fire prosent av artiklene. Dette er typisk artikler hvor personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg om spesifikke fagfelt, og fremstår som eksperter på for eksempel helse eller økonomi. I denne type omtale opptrer også intervjuobjektet som en «borger i samfunnet», men med en tydeligere rolle og legitimitet gjennom sin faglige tyngde.

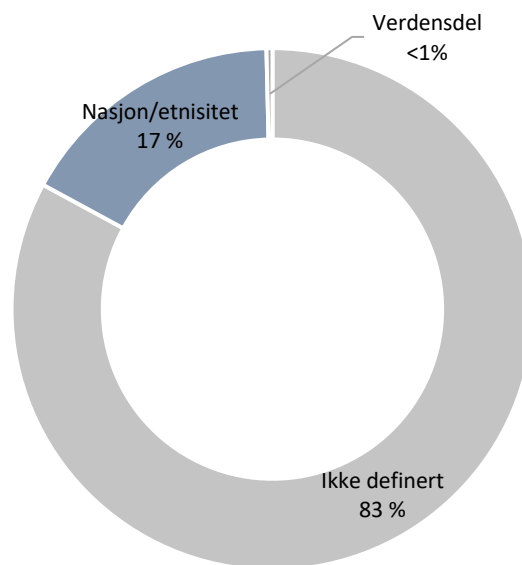
4.3 Viktigste funn om innvandreres roller i mediebildet

- Personer med innvandrerbakgrunn innehar oftest en rolle som «borger i samfunnet». I denne rollebeskrivelsen ligger det at bakgrunn eller etnisitet ikke er ansett som relevant for artikkelens tema, eller for intervjuobjektets tilstedeværelse i omtalen.
- Rollen som «mistenkt» er den nest mest vanlige rollen personer med innvandrerbakgrunn innehar når de omtales eller kommer til orde i mediene
- Rollen som både «case» og «ekspert» er mindre fremtredende i 2020, sammenlignet med 2017.

5. Faktaopplysninger om innvandreres bakgrunn

I gjennomgangen av datamaterialet har vi også undersøkt hvorvidt personers bakgrunn eller opphav eksplisitt er oppgitt i artiklene. Vår analyse viser at dette skjer i drøyt 17 prosent av omtalen i 2020. Det er primært nasjonal opprinnelse som oppgis (17 prosent), kun et fåtall (<1 prosent) oppgir hvilken verdensdel personen eller gruppen kommer fra. Se figur 5 under.

Andel omtale som opplyser om innvandreres bakgrunn

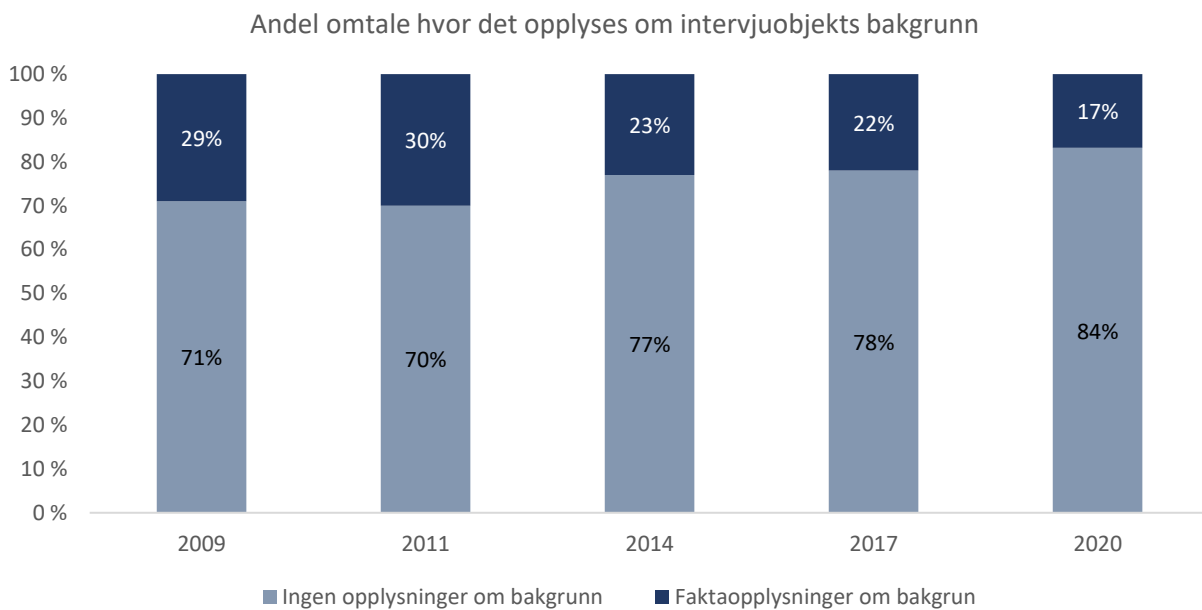

Figur 4: Diagrammet er basert på all omtale som omhandler en konkret innvandrer eller innvandregruppe, og viser i hvilken grad det blir gitt opplysninger om persons bakgrunn eller opphav i artiklene (N=546).

5.1 Innvandreres bakgrunn oppgis sjeldnere

Mediene ser ut til å stadig sjeldnere opplyse om nasjonal opprinnelse i tilfeller hvor personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde som intervjuobjekter. Endringen har skjedd gradvis fra 2009 og frem til i dag. Se figur 6 under.

Mens det i 17 prosent av artiklene fra 2020 opplyses om bakgrunn eller opphav, var tilsvarende andel i 2017 22 prosent. Videre utgjøre andelen i 2017 en ytterligere nedgang fra tidligere år.

Figur 5: Diagrammet tar utgangspunkt i alle artikler i 2009, 2011, 2014, 2017 og 2020 der en person med innvandrerbakgrunn blir intervjuet. Her skiller det kun på om det er blitt gitt opplysninger om bakgrunn, uavhengig om bakgrunn er oppgitt som etnisitet, nasjonalitet eller verdensdel.

5.2 Bakgrunn oppgis oftest i artikler om kriminalitet og arbeidsinnvandring

Gjennomgangen viser at det oftest opplyses om innvandreres bakgrunn i artikler som omhandler kriminalitet. Tilnærmet halvparten av omtalen som knytter personer med innvandrerbakgrunn til kriminelle forhold inneholder opplysninger om personens nasjonalitet eller etnisitet. Dette er imidlertid en mindre andel enn i 2017 da om lag to av tre artikler knyttet til kriminalitet inneholdt opplysninger om bakgrunn. Nedgangen kan blant annet ses i sammenheng med at det i 2017 var fokus på tigging og

kriminalitet blant personer med rumensk nasjonalitet, mens det grunnet koronasituasjonen i 2020 generelt har vært mindre av denne typen saker. Likevel ser vi at det stadig er en sterkere relasjon mellom artikler om kriminalitet og opplysninger om personens opprinnelige bakgrunn, sammenlignet med andre temaer.

I 2020 blir nasjonalitet eller etnisitet typisk oppgitt i forbindelse med gjengkriminalitet, spionasje og prostitusjon. Eksempelvis blir det i omtalen av rettsaken mot lederen av den kriminelle gjengen Young Bloods, opplyst om mannens albanske bakgrunn i flere artikler.

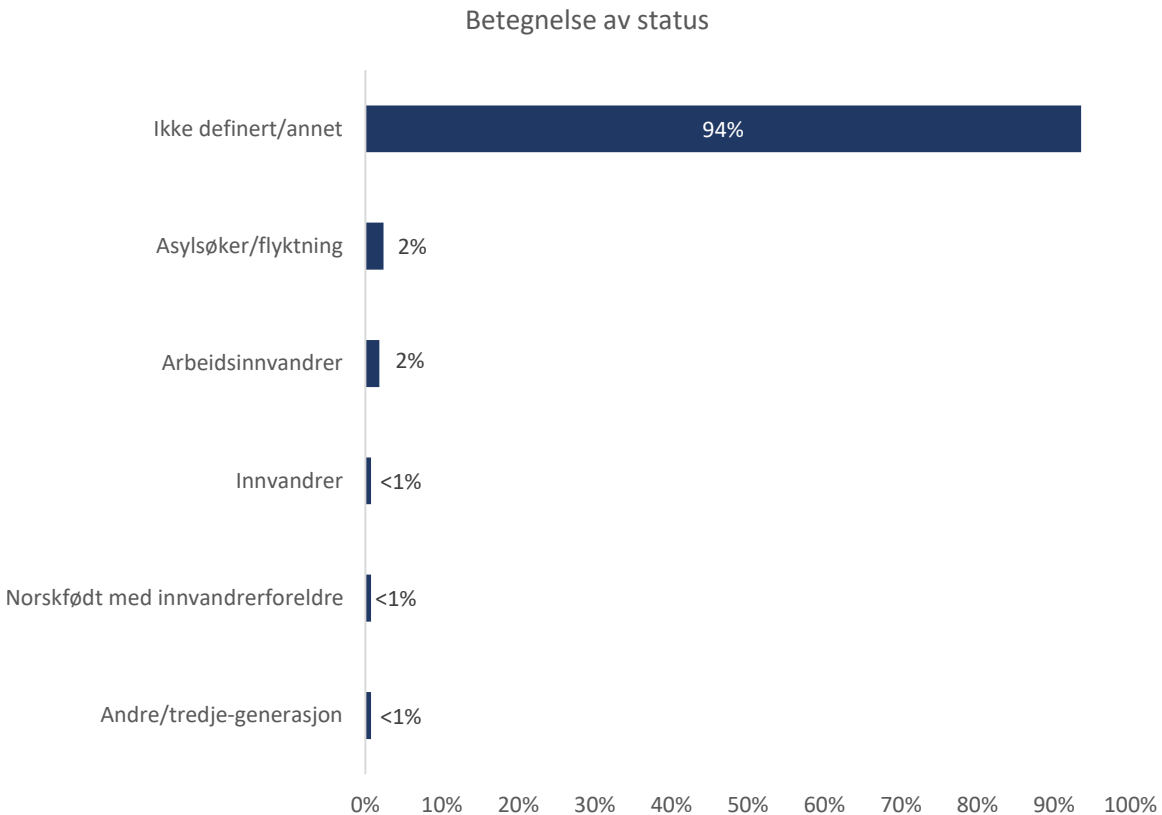
Innenfor tematikken korona oppgis nasjonalitet, etnisitet eller verdensdel også oftere enn innenfor andre temaer. Omtale av korona er tett knyttet til arbeidsinnvandring, regulering av innreise og tiltak rettet mot arbeidsmarkedet. I omtale hvor arbeidsinnvandrere intervjues er personens nasjonalitet typisk ansett som relevant som følge av pendling til og fra hjemlandet o.l. Samtidig ser vi en tendens til at enkelte grupper av arbeidsinnvandrere knyttes til nasjonalitet uten at opprinnelseslandet ellers er tematisert.

Samtidig som undersøkelsen i 2020 viser en overordnet nedgang i omtale hvor det gis opplysninger om bakgrunn, ser vi den samme tendensen som tidligere i hvilken type saker mediene finner det relevant å opplyse om dette. Når personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg som «borger i samfunnet» eller «eksperter» blir det sjeldnere tematisert. Denne typen artikler er ofte knyttet til sportsutøvere eller personer i underholdningsbransjen som har innvandrerbakgrunn, uten at dette trekkes frem i artikkelen. Det er også en gjennomgående tendens at mediene ikke finner det relevant å opplyse om bakgrunn når eksperter på ulike fagfelt uttaler seg basert på sin fagkunnskap.

5.3 Hvordan betegnes en innvandrers bakgrunn?

I artikler som handler om en konkret person med innvandrerbakgrunn, eller om en innvandrergruppe, har vi undersøkt hvorvidt personens status, oppholdsgrunnlag eller innvandringsårsak eksplisitt er oppgitt i artikkelen.

Mens det blir gitt opplysninger om bakgrunn eller opphav i 17 prosent av omtalen, er status kun oppgitt i seks prosent av artiklene. Sett opp mot tidligere undersøkelser er dette en markant nedgang. Både i 2014 og i 2017 ble det gitt opplysning om status i 13 prosent av omtalen.

Figur 6: Diagrammet er basert på all omtale som handler om en konkret innvandrere eller innvandreregruppe. Omtale som for eksempel handler om innvandringspolitikk, er altså ikke inkludert. Diagrammet viser hvor stor andel av denne omtalen som oppgir statusen til personer med innvandrerebakgrunn. N=546

Den overordnede nedgangen kan hovedsakelig tilskrives at mediene omtale av statusen «asylsøker/flyktning» går tilbake med syv prosentpoeng sammenlignet med 2017. Dette henger sammen med at andelen omtale som tematisk omhandler asylsøkere og flyktninger generelt har gått ned.

Samtidig ser vi at betegnelse «innvandrere» og «arbeidsinnvandrere» blir brukt i like liten grad som i 2017.

I 2020 finner vi at betegnelsen «norskfødt med innvandrereforeldre» brukes i noe grad. Denne betegnelsen var helt fraværende i omtalen i 2017, mens betegnelsen brukes i underkant av én prosent av omtalen hvor status oppgis i 2020. Dette skyldes omtale av en rapport om diskriminering hvor personer som er oppvokst i Norge med innvandrereforeldre er i fokus. Rapporten viser at andelen som oppgir å ha blitt diskriminert er høyest blant «etterkommere av innvandrere, altså personer som selv er

oppvokst i Norge, men har innvandrerforeldre»¹⁰. Funnene er hentet fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratets egen rapport *Indikatorer for integrering*.

5.4 Viktigste funn om opplysninger og betegnelse av innvandreres bakgrunn

- Det opplyses stadig sjeldnere om innvandreres bakgrunn i mediene. Dette gjelder både når personer med innvandrerbakgrunn kun omtales, og når personer med innvandrerbakgrunn er kilder.
- Det gis oftest opplysninger om personens bakgrunn i artikler som handler om kriminalitet, mens det langt sjeldnere gis opplysninger om bakgrunn når personer med innvandrerbakgrunn uttaler seg som «borger i samfunnet» eller «eksperter».
- Status, oppholdsgrunnlag eller innvandringsårsak blir kun oppgitt i seks prosent av artiklene som handler om en konkret person med innvandrerbakgrunn. Dette er en nedgang sammenlignet med både 2014 og 2017 hvor det ble opplyst om status i 13 prosent av omtalen.
- Medienes omtale av statusen asylsøker/flyktning går mest tilbake, med en nedgang på syv prosentpoeng sammenlignet med 2017.

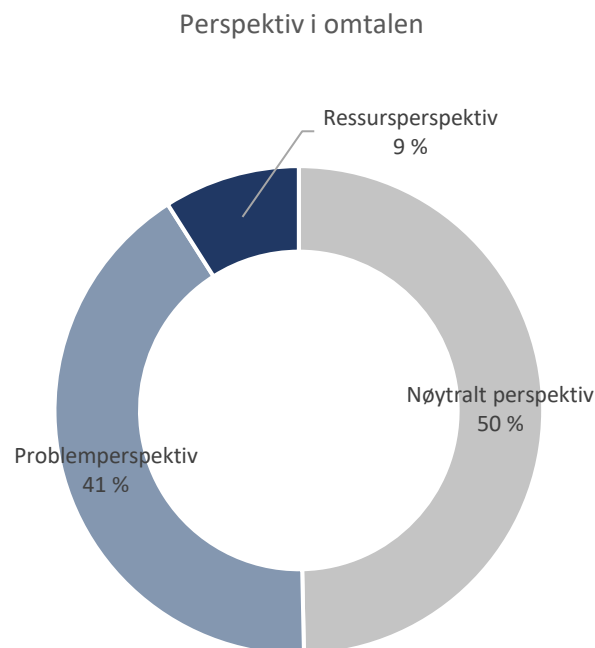
¹⁰ Aftenposten.no, *Ny rapport: Nordmenn med innvandrerforeldre opplever like mye diskriminering som foreldrene*, 06.06.2020 https://www.aftenposten.no/article/ap-XgrG1r.html?mon_ref=retriever-info.com

6. Vinkling og perspektiv i omtalen

Hver av de 744 artiklene som utgjør analysegrunnlaget er vurdert etter hvorvidt de tar et problemperspektiv, ressursperspektiv eller om de er nøytrale i omtalen av personer med innvandrerbakgrunn eller innvandrer- og integreringsrelaterte spørsmål.

At en artikkel har det vi definerer som et problemperspektiv er ikke ensbetydende med at innvandring, integrering eller personer med innvandrerbakgrunn blir omtalt som et problem. Artikler som adresserer at strukturell rasisme også eksisterer i Norge har for eksempel et problemperspektiv, uten at noen uttaler seg negativt om innvandrere. Andre eksempler på omtale med problemperspektiv er politisk uenighet om asylpolitikken, eller artikler om feilslåtte integreringstiltak eller rasisme. Videre inkluderer det også artikler som på ulike måter formidler at en person med innvandrerbakgrunn, eller en innvandregruppe, representerer et problem i samfunnet.

I artikler med ressursperspektiv blir personer med innvandrerbakgrunn, eller innvandring generelt, omtalt i en positiv sammenheng. Artikkelen perspektiv sier noe om hvordan innvandrere og innvandring fremstilles.

Figur 7: Diagrammet viser hvordan artiklene i analysegrunnlaget fordeler seg på «ressursperspektiv», «problemperspektiv» og «nøytralt perspektiv» (N=744)

6.1 Mye debattstoff bidrar til konfliktfylt omtale

50 prosent av den innvandrers- og integreringsrelaterte omtalen, samt omtalen der personer med innvandrerbakgrunn er kilder, har i 2020 et nøytralt perspektiv. Videre har 41 prosent et problemperspektiv og ni prosent har et ressursperspektiv.

Sammenlignet med Retrievers tidligere analyser utgjør dette en nokså stor endring i hvilke perspektiver som preger omtalen. Andelen omtale med problemperspektiv har økt med to prosentpoeng fra 2017, og med seks prosentpoeng fra 2014. Den største endringen finner vi imidlertid i andelen omtale med ressursperspektiv. Artikler som fremstiller personer med innvandrerbakgrunn, eller innvandring generelt, i en positiv sammenheng, er redusert med åtte prosentpoeng fra 2017. Dette er en ytterligere reduksjon i artikler med ressursperspektiv fra 2014 (22 prosent) og 2011 (18 prosent).

I 2020 er rasisme temaet som oftest går igjen i artiklene med problemperspektiv, etterfulgt av asylsøkere/flyktninger og kriminalitet. I 2017 var det omtale av asylsøkere og flyktninger som genererte flest artikler med problemperspektiv, etterfulgt av kriminalitet og religion. Både i 2011 og 2014 var det omtale av kriminalitet som utgjorde det meste av slik omtale.

Denne dreiningen i hvilke temaer som genererer mest konfliktfylt omtale fra 2011 til 2020 kan indikere et større debattelement i omtalen som har et typisk problemperspektiv. Stigmaet rundt grupper og enkeltpersoner som for eksempel omtales i forbindelse med kriminelle handlinger er mindre fremtredende. At vi finner en relativt stor andel artikler med problemperspektiv kan derfor også tolkes som at avisene tilrettelegger for ulike debatter på innvandringsfeltet. Dette gjelder særlig den nevnte rasismedebatten som får mye spalteplass fra våren 2020 og kravet om å evakuere barn fra Moria. Den generelle innvandringsdebatten som preget mediebildet i forrige analyseperiode, er imidlertid mindre fremtredende i 2020.

6.2 Mindre omtale med ressursperspektiv

I 2020 har i underkant av hver tiende artikkel et ressursperspektiv. Dette representerer som nevnt en betydelig nedgang fra tidligere undersøkelser. Samtidig som mediene tilrettelegger for mer debattrelatert stoff, finner vi stadig mindre omtale som er positivt vinklet.

I likhet med funn fra 2014 og 2017 er det også i 2020 felles for brorparten av artikler med ressursperspektiv at de ikke har innvandrers- og integreringsrelatert tematikk, men heller dreier seg om ressurssterke enkeltpersoner. I 2020 er det i enda større grad enn tidligere sportsnyheter som

dominerer omtalen vi finner med et tydelig ressursperspektiv. Fotball er en arena hvor personer med innvandrerbakgrunn er særlig synlige i mediebildet, og hvor mediene oftere formulerer seg på en eksplisitt positiv måte om enkeltprestasjoner.

I tidligere analyser har vi funnet at det i artikler med problemperspektiv oftere blir gitt opplysninger om hvor en person med innvandrerbakgrunn opprinnelig kommer fra, enn i artikler med ressursperspektiv. Relasjonen var ikke like sterk i 2017 som i 2014, men også da fant vi en nokså tydelig sammenheng. I 2020 er bildet endret. Som en konsekvens av at 41 prosent av artiklene i de utvalgte riksmidlene har et problemperspektiv, finner vi fortsatt at det er innenfor den problemfokuserende omtalen det opplyses om bakgrunn i *flest* artikler.

Ser vi imidlertid på *andelen artikler* der det opplyses om bakgrunn finner vi for første gang at det oftere opplyses om bakgrunn i artikler med ressursperspektiv. Portrettene «Ukjent nordmann blant verdens beste i år» (Aftenposten 13. juli) og «Mot alle odds: Historien om hvordan tromsøgutten George (20) endte opp i Arsenal» (Ap.no 18. august), er to eksempler på omtale av ressurssterke sportsprofiler hvor den utenlandske bakgrunnen blir trukket frem.

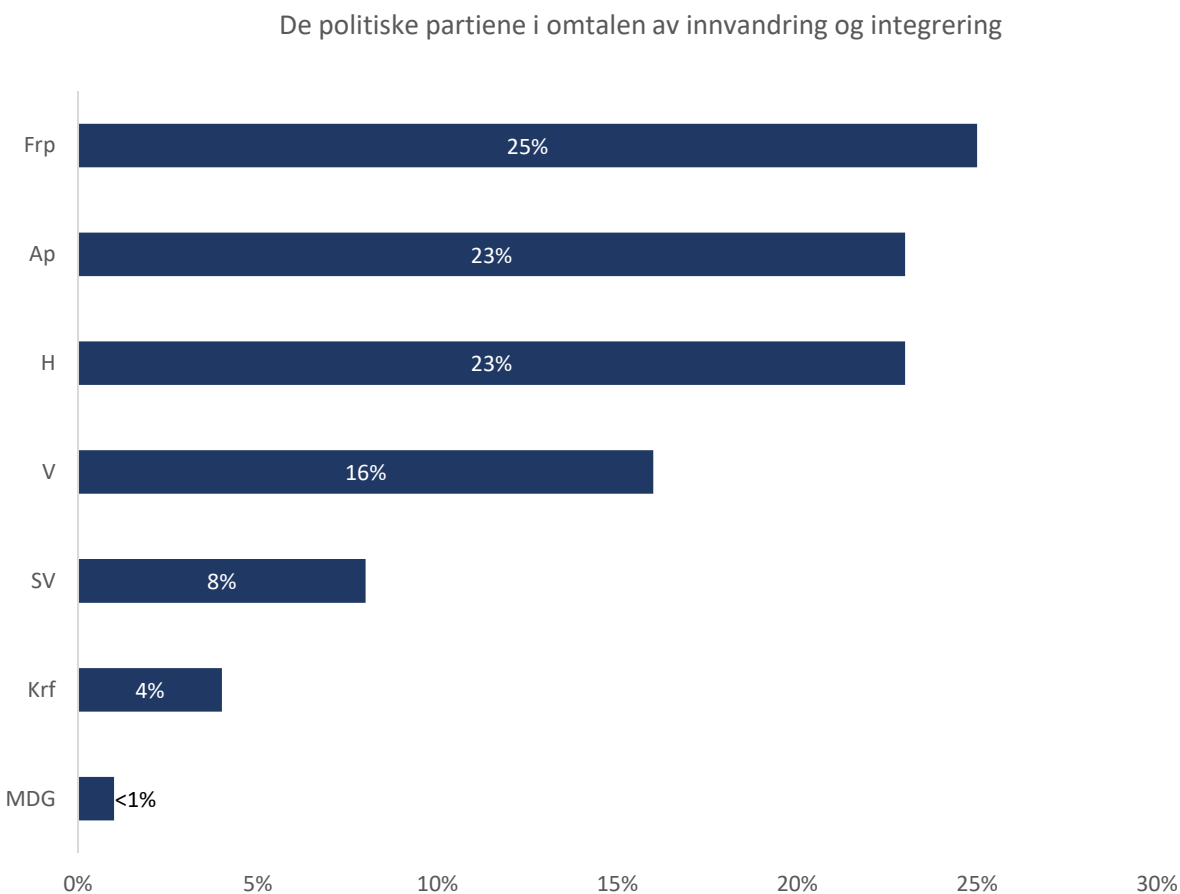
6.3 Viktigste funn om perspektivet i omtalen

- 50 prosent av den innvandrer- og integreringsrelaterte omtalen, samt omtalen der personer med innvandrerbakgrunn er kilder, har i 2020 et nøytralt perspektiv. Videre har 41 prosent et problemperspektiv og ni prosent har et ressursperspektiv.
- Artikler som fremstiller personer med innvandrerbakgrunn, eller innvandring generelt, i en positiv sammenheng, er redusert med åtte prosentpoeng fra 2017.
- I 2020 er rasisme temaet som oftest går igjen i artiklene med problemperspektiv, mens artiklene med ressursperspektiv oftest handler om enkeltpersoner. Fotball er en arena hvor personer med innvandrerbakgrunn særlig er synlige i mediebildet med positivt fortegn.

7. Politisk debattstoff

I denne analysen undersøker vi også i hvilken grad norske politikere uttaler seg i artikler om innvandrers- og integreringsrelaterte temaer, og hvilke partier som er mest synlige i omtalen.

I tillegg har vi kartlagt alle artikler som refererer til den politiske debatten rundt innvandrers- og integreringsrelaterte temaer, uavhengig av om de inneholder uttalelser fra politikere.

Figur 8: Diagrammet viser hvilke politiske partier som uttaler seg mest om innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål. Kildegrunnlaget er alle artikler som inneholder uttalelser fra politikere som tilhører de ulike partiene. (N=79)

Kartleggingen viser at 22 prosent av artiklene som dreier seg om innvandrers- og integreringsrelaterte temaer (N=360) inneholder uttalelser fra politikere. I tillegg blir det referert til den politiske debatten rundt ulike innvandrers- og integreringsrelaterte sakskompleks i ytterligere syv prosent av omtalen, uten at politikere uttaler seg. Det vil si at til sammen 29 prosent av artiklene om innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål har henvisninger til politiske debatt.

Sammenlignet med 2017 er andelen omtale med et slikt politisk tilsnitt redusert med 12 prosentpoeng. Innvandring og asylpolitikk var et mye diskutert tema i valgkampen i 2017, og er med på å forklare nedgangen i artikler med politiske vinklinger fra den ene perioden til den andre. I 2014 fant Retriever at andelen slike artikler var 22 prosent.

Figur 9 viser hvordan uttalelser om innvandrers- og integreringsrelaterte temaer fordeler seg mellom de ulike politiske partiene. Som diagrammet illustrerer er representanter fra Frp, Ap og H tilnærmet like synlige i denne stofftypen. Dagbladets lederavdeling skriver 6. juni at konsensusen i asylpolitikken blant de norske partiene «ikke lenger har sprengkraft til å mobilisere velgerne». Vi finner like fullt at det i 2020, som tidligere, er asylsøkere og flyktninger som oftest blir omtalt i en politisk kontekst. I 2020 dominerer særlig debatten rundt hvordan Norge skal bidra til å løse situasjonen for flyktninger i Moria og på de greske øyene i Egeerhavet. Den fornyede rasismedebatten får også politisk oppmerksomhet, det samme gjør «den nye karikaturstriden» og Høyre-politiker Michael Tetzschners initiativ til å gi demokratiforkjempere fra Hong Kong asyl. Debatten rundt statsstøtte til Human Rights Service får også politisk oppmerksomhet etter at Frp forlater regjeringen.

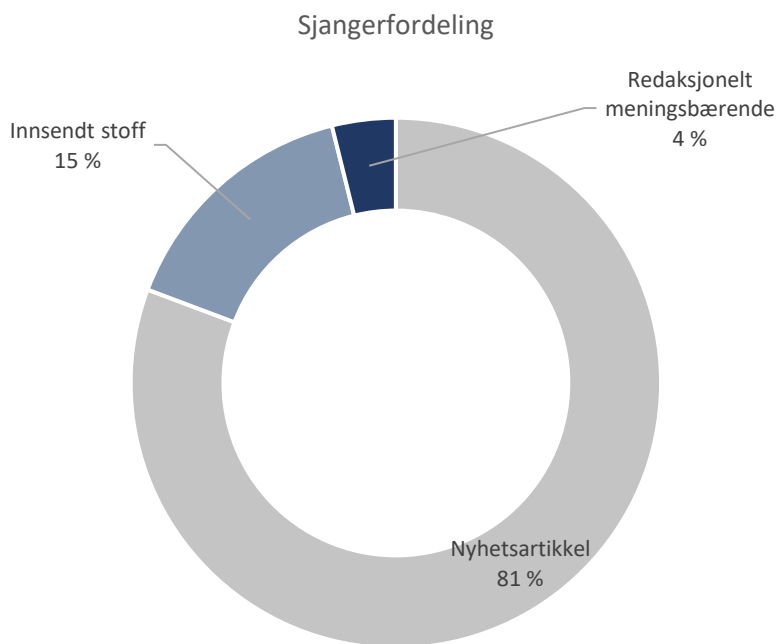
Fordi dette er en analyse som baserer seg på et representativt utvalg artikler, er det verdt å presisere at de nevnte sakene kun er eksempler på temaer som debatteres i 2020, og ikke nødvendigvis sakene som er omtalt mest.

7.1 Viktigste funn om det politiske debattstoffet i omtalen

- 29 prosent av artiklene som omhandler innvandrers- og integreringsrelaterte spørsmål har henvisninger til politiske debatt. Sammenlignet med 2017 er andelen omtale med et slikt politisk tilsnitt redusert med 12 prosentpoeng.
- Frp, Ap og H tilnærmet like synlige i debattstoffet.

8. Journalistisk sjanger

Alle artikler er videre kategorisert etter journalistisk sjanger. Her skiller vi mellom nyhetsstoff, redaksjonelt meningsbærende stoff (leder- og kommentarartikler) og meningsbærende innsendt stoff. Figur 10 viser at én av fem artikler er meningsbærende, enten gjennom innsendt stoff eller gjennom leder- og kommentarartikler.

Figur 9: Diagrammet viser hvordan de analyserte artiklene fordeler seg på journalistisk sjanger (N=744)

Fordelingen mellom innsendt stoff og nyhetsstoff er tilnærmet lik i 2020 som i 2017. Kun ett prosentpoeng skiller fordelingen i de to analyseperiodene. Tallene bekrefter derfor at det også i 2020 er en høy andel meningsbærende stoff om temaet innvandring og integrering sammenlignet med det generelle mediebildet. Dette indikerer at mye av omtalen av disse temaene er initiert av publikum selv.

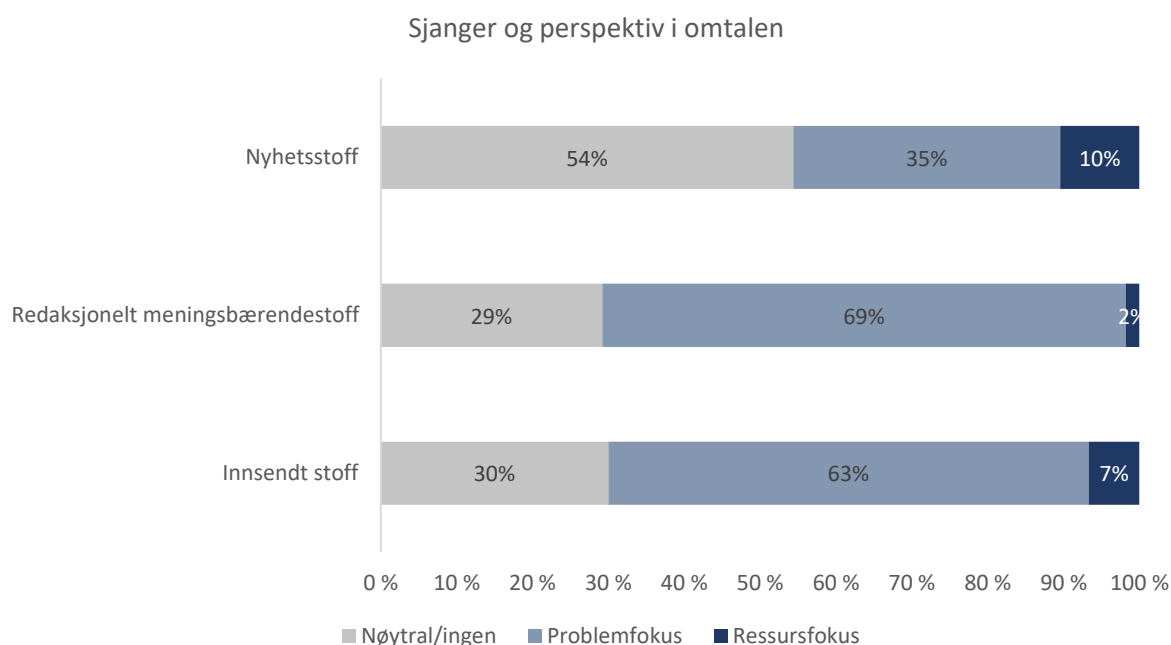
30 prosent av det innsendte stoffet som tar for seg innvandrer- og integreringsrelaterte temaer er innsendt av personer med innvandrerbakgrunn. Dette er en økning fra 13 prosent i 2017.

Rasisme er det mest omtalte temaet i det innsendte stoffet, og det er også dette temaet personer med innvandrerbakgrunn oftest debatterer i 2020.

8.1 Sjanger og perspektiv i omtalen

Figur 11 viser hvor stor andel av omtalen innenfor de ulike sjangrene som har henholdsvis problemperspektiv, ressursperspektiv og nøytralt perspektiv. I likhet med hva Retriever finner i de fire tidligere analysene er det innenfor det meningsbærende stoffet, leserinnlegg- og leder og kommentarartikler, at vi finner den største andelen stoff med problemperspektiv. Dette henger naturligvis også sammen med premisset for meningsbærende stoff.

Dette stoffet er ofte mer spisset enn nyhetsjournalistikken, og fungerer som innlegg i pågående debatter om for eksempel asylpolitikk og rasisme.

Figur 10: Diagrammet viser hvordan medieomtalen fordeler seg på journalistisk sjanger og hvor stor andel som har problem-, ressurs-, eller nøytralt perspektiv. (N=744)

Foruten rasisme og diskriminering er asylsøkere/flyktninger og religion de to temaene som oftest blir diskutert både i leserinnlegg og i kommentarartikler. Også i 2017 var det disse to temaene som oftest ble debattert. Rasisme derimot, ble kun omtalt i én prosent av det meningsbærende stoffet i forrige analyseperiode. Også dette understreker at rasisme og diskriminering blir tematisert og satt på dagsorden på en annen måte i 2020 enn tidligere.

Både innenfor leder- og kommentarstoffet og leserinnleggene finner vi en overvekt av problemperspektiv når det er snakk om rasisme og asylpolitikk. Regjeringens asylpolitikk møter kritikk i en rekke debattinnlegg hvor det fremsettes krav om å hente flyktninger fra Moria-leiren i Hellas. Den meningsbærende omtalen av religion i 2020 dreier i stor grad rundt ekstremisme og den nye karikaturstriden i kjølvannet av drapet på læreren Samuel Paty. Temaet adresseres både i leserinnlegg og på leder- og kommentar plass.

8.2 Viktigste funn om sjanger i omtalen

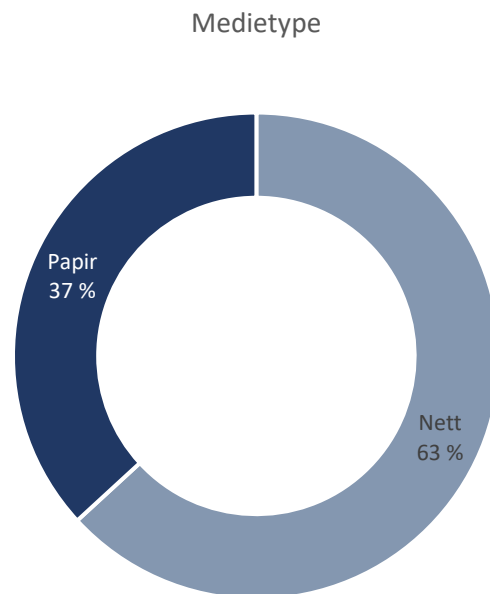
- 19 prosent av omtalen som tar for seg innvandring og integrering er meningsbærende stoff, enten i form av innsendt stoff eller i form av leder- og kommentarartikler. Dette er en relativt høy andel sammenlignet med det generelle mediebildet.
- 30 prosent av det innsendte stoffet som tar for seg innvandrers- og integreringsrelaterte temaer er innsendt av personer med innvandrerbakgrunn. Rasisme og diskriminering er det mest omtalte temaet i det innsendte stoffet.
- Både innenfor leder- og kommentarstoffet og leserinnleggene finner vi en overvekt av problemperspektiv når det er snakk om rasisme og asylpolitikk.

9. Forskjeller i dekningen på nett og papir

Finnes det noen forskjeller i dekningen av innvandrers- og integreringsrelatert tematikk i nett og papirmedier? Dette spørsmålet ser vi nærmere på i det følgende kapitlet.

Datagrunnlaget for analysen består av totalt fem papiraviser og syv nettaviser, som til sammen publiserte 10 867 artikler på de utvalgte datoene i «nyhetsuken». 7 399 artikler ble publisert i nettutgavene og 3468 i papirutgavene. Mens papirutgavene i datagrunnlaget i gjennomsnitt publiserte 58 artikler per utgave, er publiseringshyppigheten i nettmediene høyere. Hver nettavis publiserte i snitt 88 nettartikler per døgn i perioden Retriever har gjennomgått.

Av totalt 10 867 artikler er det 744 artikler som omhandler innvandring- og integreringsrelaterte temaer, eller som omtalte personer med innvandrerbakgrunn. Av disse 744 artiklene er 63 prosent publisert på nett og 37 prosent publisert i papirutgaver.

Figur 11: Diagrammet viser hvordan alle de analyserte artiklene fordeler seg på nett og papiraviser. (N=744).

Analysen viser at den fornyede rasismedebatten har preget det innvandrers- og integreringsrelaterte stoffet i mediene i 2020. Det er dette temaet som blir viet mest plass både i papir og nettmedier. Mens asylsøkere og flyktninger er temaet som får nest mest omtale i papiravisene, er tilsvarende for

nettavisene kriminalitet. Også i 2017 finner vi at det er en overvekt av artikler om kriminalitet i nettkildene. I likhet med 2014 og 2017 utgjør sportsstoffet også en stor andel av omtalen på nett også i 2020.

Når vi krysskobler medietype med perspektiv finner vi at papiravisene har en høyere andel artikler med problemperspektiv, og en lavere andel artikler med ressursperspektiv, sammenlignet med nettutgavene.

I likhet med 2017 utgjør krimstoffet mer av omtalen med problemperspektiv i nettavisene. I papiravisene er det debattrelatert stoff knyttet til rasisme og asylpolitikk som utgjør den største delen av det problemfokuserede stoffet. En langt høyere andel meningsbærende stoff i papiravisene (32 prosent) enn i nettavisene (12 prosent) forklarer at omtalen også tenderer til å være mer spisset. At andelen omtale med ressursperspektiv er høyere på nett kan hovedsakelig tilskrives en høy andel sportsstoff.

Informasjon om bakgrunn oppgis i en noe høyere andel artikler i nettutgaver (18 prosent), sammenlignet med i papiravisene (16 prosent). Som tidligere nevnt er andelen omtale der det opplyses om bakgrunn redusert siden 2017, men også da fant vi en liten overvekt i nettmedier. Videre innehar personer med innvandrerbakgrunn rollen som «borger i samfunnet» i en noe høyere andel artikler på nett enn i papirmediene i analysen.

De mest tydelige skillene finner vi i likhet med forrige analyseperiode i forbindelse med rollen som «mistenkt» og «case». Personer med innvandrerbakgrunn er oftere fremstilt som mistenkt i nettartikler, mens rollen «case» er mer brukt i papirmediene. At personer med innvandrerbakgrunn oftere blir brukt som kilder i kraft av at de er innvandrere i papirmedier (case), henger som nevnt sammen med at papiravisene oftere har mer egenprodusert og dyptpløyende stoff.

9.1 Viktigste funn om forskjellene mellom nett- og papirmedier

- Den nye rasismedebatten er temaet som får mest spalteplass både i nett- og papirmedier i 2020.
- Vi finner vi en høyere andel artikler med problemperspektiv i papiravisene, og en lavere andel artikler med ressursperspektiv, sammenlignet med dekningen på nett.
- Personer med innvandrerbakgrunn er oftere fremstilt som mistenkt i nettartikler, mens rollen «case» er mer brukt i papirmediene.

10. Dekningen av korona og innvandrere

I dette kapittelet som runder av den kvalitative analysen, ser vi nærmere på hvordan norske medier dekker korona i sammenheng med innvandring og integrering.

I tillegg til å se på funn fra analysen av de 744 artiklene knyttet til innvandring- og integrering publisert i de utvalgte riksmediene, har vi også gjort en kvantitativ undersøkelse av omtalen tematikken får i *alle Retrievers redaksjonelle kilder* i 2020. Sistnevnte inkluderer både riksmedier, regionmedier, lokalmedier og fagmedier, og det inkluderer oppslag publisert gjennom hele 2020 (se kapittel 1.2 for nærmere beskrivelse av datasettet).

Utvidelsen av datagrunnlaget er gjort for å kunne illustrere omfanget av denne typen omtale, også utover de utvalgte riksmediene. Formålet er å plassere tematikken i en bredere kontekst, og bidra til større innsikt i dekingen av korona i sammenheng med innvandring og integrering.

Vi har søkt etter omtale i redaksjonelle medier som kombinerer «korona» og «covid-19» med ulike variasjoner av «innvandrere», «utenlandsfødte», «norskfødte med innvandrerforeldre» og andre relevante bregreper¹¹. Merk at denne omtalen ikke er analysert kvalitativt på de samme variablene som omtalen i nyhetsuken, og at formålet her er å gi et oversiktsbilde.

10.1 Hvor mye omtale får korona i norske medier i 2020?

Dekningen av koronapandemien i norske medier er uten sidestykke i nyere norsk mediehistorie. I løpet av 2020 publiserte norske redaksjonelle medier om lag en million medieoppslag som omhandler korona på ulike måter. Dette utgjør 26 prosent av alt innhold publisert i 2020. Eller sagt på en annen måte; én av fire artikler som publiseres i norske medier dreier seg om pandemien. For noen virksomheter og områder fører den massive dekingen av pandemien til mindre medieomtale. For andre områder har situasjonen ført til et langt høyere antall oppslag enn normalt.

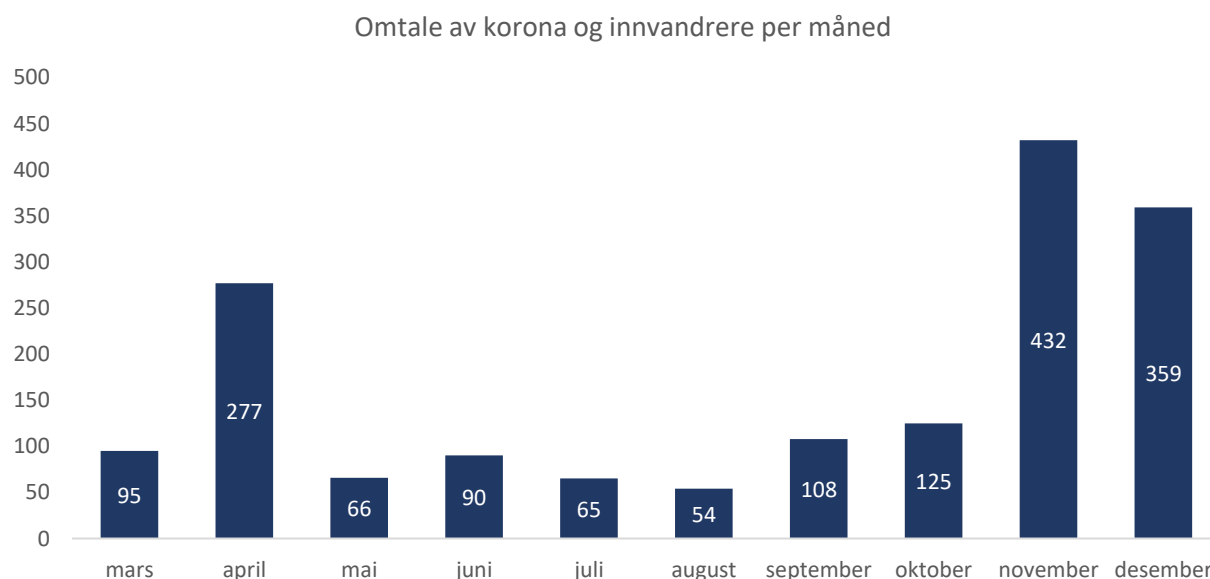
Hvis vi jamfører med andelen omtale i datagrunnlaget for analysen, altså artiklene i «nyhetsuken» som er ansett som relevante, finner vi ikke en økning i medieomtale av innvandring og integrering sammenlignet med tidligere år. Som vi skriver i kapittel 2.1 går den totale andelen artikler om

¹¹ Søkestreng: (((("smitte*" OR "testet positivt" OR "pandemi*" OR "teste* seg" OR "en test" OR "ein test" OR "viruset" OR "høy andel" OR "høg andel" OR "innlagt*") NEAR/8 ("innvandr?r*" OR "født i utlandet" OR "mødre født i utlandet" OR "utenlandsk mor" OR "utenlandske mødre" OR "utenlandsfødte*" OR "norskfødte med innvandr?rforeldre")) AND (korona* OR corona* OR covid* OR "covid 19" OR covid19 OR "covid-19")) OR ((korona* OR corona* OR covid* OR "covid 19" OR covid19 OR "covid-19") NEAR/8 ("innvandr?r*" OR "født i utlandet" OR "mødre født i utlandet" OR "utenlandsk mor" OR "utenlandske mødre" OR "utenlandsfødte*" OR "norskfødte med innvandr?rforeldre"))

innvandrere, og tematikk knyttet til innvandring og integrering, ned ett prosentpoeng sammenlignet med 2017. En forklaring på dette kan nettopp være den massive omtalen av korona som tar opp plass i norske medier. Samtidig har vi sett at rasismedebatten har fått langt mer spalteplass i norske medier enn tidligere. Andre temaer som asylsøkere og religion er mindre omtalt.

Som vist i temafordelingen på side 16 blir korona knyttet eksplisitt opp mot personer med innvandrerbakgrunn i fem prosent av omtalen. De mest brukte vinklingene i omtalen er arbeidsinnvandring og innreiseregler, og overrepresentasjon i smitteforekomsten blant personer med innvandrerbakgrunn. Som vi skal se får særlig sistnevnte tema mye oppmerksomhet i mediene i 2020 når korona omtales i sammenheng med innvandrere. Det er også denne omtalen vi er særlig interessert i å se nærmere på, ettersom det handler om personer med innvandrerbakgrunn som bor i Norge.

Diagrammet under viser antall artikler i alle Retrievers redaksjonelle kilder som omtaler personer med innvandrerbakgrunn i sammenheng med korona og koronasmitte per måned siden pandemien er et faktum. Totalt omtales tematikken i nesten 1 700 oppslag i 2020. Det vil si omkring 0,03 prosent av alle artikler som dreier seg om koronapandemien i norske medier. Som diagrammet illustrerer er det noen klare toppe i omtalen i april, november og desember. I de neste avsnittene skal vi gi et oversiktsbilde over hva som kjennetegner dekningen.

Figur 12: Diagrammet viser antall artikler som omhandler personer med innvandrerbakgrunn i sammenheng med korona i alle Retrievers redaksjonelle kilder per måned i 2020. (N=1 671).

10.2 Hva er de mest brukte vinklingene i korona-dekningen?

Kort tid etter at koronapandemien slår inn over Norge i mars 2020 publiseres de første oppslagene som omhandler viruset og innvandrerbefolkningen spesifikt. En av de aller første reportasjene om smittefrykt i innvandrer miljøene publiseres på TV 2 18. mars. Her advarer miljøarbeider og Ap-politiker Bashe Musse mot at koronaviruset kan spre seg raskt i tett befolkede og trangbodde innvandrer miljøer. Norsk-somalierer fremheves spesielt i denne sammenhengen.

Å nå ut med koronainformasjon til innvandrer miljøene er et annet tema som står sentralt allerede i mars. Norske myndigheter får tidlig kritikk for mangelfullt informasjonsarbeid opp mot grupper som ikke behersker godt norsk. Samfunnsdebattant, og leder for Senter for mangfoldsledelse, Loveleen Brenna, er en av de første som når bredt ut med denne kritikken i norske medier. Vi finner også flere eksempler på at personer med innvandrerbakgrunn tidlig engasjerer seg for å bidra med informasjon til innvandrer miljøene, som for eksempel Bydelsmødrene Norge som går dør til dør for å informere om korona. Flere lokalaviser omtaler også lokale informasjonskampanjer av og for innvandrer miljøene.

I april går Folkehelseinstituttet ut med statistikk som viser at personer med innvandrerbakgrunn, og særlig norsk-somalierer, er overrepresentert blant korona-smittede i Norge. Smitten i innvandrer miljøer får bred oppmerksomhet i mediene. Aftenposten og VG (16.04) er to av mange kilder som omtaler den kraftige smitteøkningen blant innvandrere, og særlig bydeler Øst i Oslo. Ovenfor VG vedgår byrådsleder Raymond Johansen (Ap) at det tok for lang tid før informasjonen nådde ut til minoritetsbefolkningen. Parallelt med disse vinklingene blir det også diskutert hvorvidt det er riktig å gå ut med norsk-somalierers overrepresentasjon blant de smittede, og hvorvidt dette vil føre til ytterligere stigmatisering og ekskludering av allerede utsatte grupper.

Fra begynnelsen av april finner vi også de første eksemplene på mer målrettet kommunikasjon fra myndighetene opp mot innvandrer miljøene. Folkehelseinstituttet kommuniserer at de nå setter i gang flere tiltak for å nå ut med koronainformasjon til flere utenlandsfødte, og kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby (V) bevilger de første millionene til frivillige organisasjoner for å informere innvandrere om korona. I samme tidsperiode foreslår Likestillings- og diskrimineringsombudet en veiledningstjeneste på telefon for personer med innvandrerbakgrunn.

I slutten av april synker smittetallene i Norge også blant personer med innvandrerbakgrunn. Som vi ser i figur 13 innebærer dette også at koronasmitte blant innvandrere blir mindre omtalt i norske medier de neste månedene. Informasjonsarbeidet inn mot innvandrergrupper er imidlertid fortsatt tema i

medieomtalen i sommermånedene. I juni omtales det at regjeringen bevilger ytterligere 20 millioner som skal styrke arbeid med å gi innvandrerbefolkningen i Norge informasjon om koronapandemien. Samtidig slippes tall fra pasientregisteret og FHI som viser at 36 prosent av alle koronapasienter som behandles på norske sykehus er født i utlandet. En annen sak som plukkes opp av mange aviser er den rekordhøye arbeidsløsheten blant innvandrere under koronakrisen. Situasjonen settes i sammenheng med at innvandrere er overrepresentert i blant annet serveringsbransjen og hotellbransjen, to næringer som er hardt rammet av krisen. I oktober publiseres en ny rapport fra Frischsenteret basert på statistikk fra NAV og SSB, som bekrefter det samme bildet. Her kommer det frem at innvandrere utgjør en økende andel av de ledige i Norge.

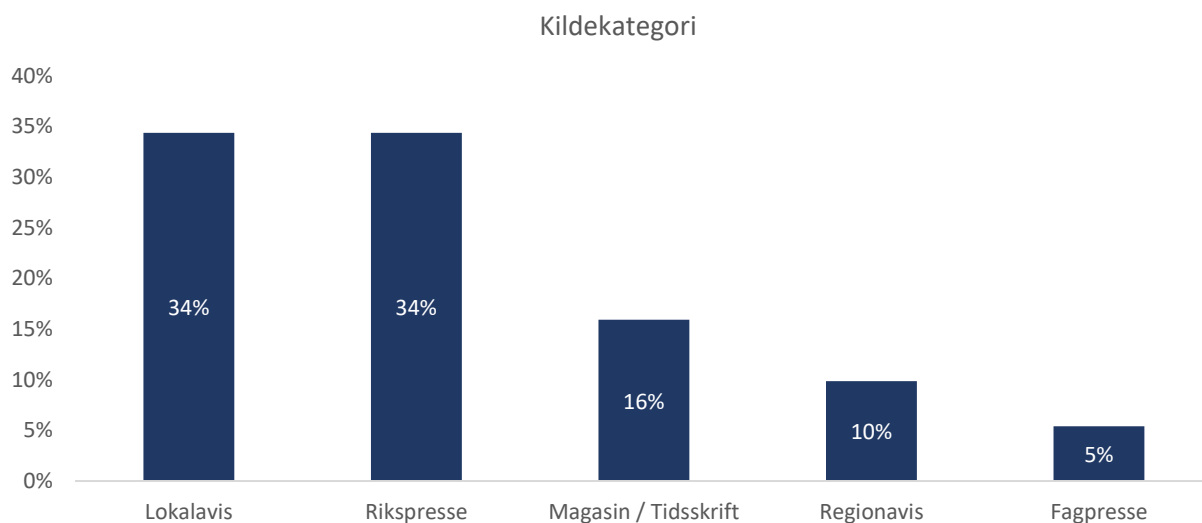
I tråd med den stigende smittekurven i Norge i november og desember øker også omtalen av innvandrere og korona kraftig. De mest brukte vinklingene i omtalen er overrepresentasjonen av smitten blant personer med innvandrerbakgrunn, med henvisning til FHI sine ukesrapporter. Språk, kulturelle forskjeller, økonomi og trangboddhet trekkes frem som forklaringer på hvorfor smitten rammer innvandrer miljøer hardere enn resten av befolkningen.

I begynnelsen av desember slipper FHI en rapport som viser at utenlandsfødte personer som bor i Norge synes å være hardere rammet av covid-19 sammenlignet med personer som er født i Norge. Ifølge rapporten er andelen smittede, syke på respirator og døde betydelig høyere blant utenlandsfødte enn blant norskfødte. Rapporten danner grunnlaget for en debatt på slutten av året om hvorvidt disse gruppene bør prioriteres i den norske vaksinekøen. Som i omtalen for øvrig deltar personer med innvandrerbakgrunn aktivt i debatten. I samme tidsperiode kommer også nyheten om at regjeringen setter inn flere tiltak for å få ned smitten blant utenlandsfødte. Tiltakene bygger på råd fra en ekspertgruppe ledet av direktør for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet Libe Rieber-Mohn. Ekspertgruppen foreslår 29 tiltak som blant annet inkluderer styrking av målrettede kampanjer, og opprettelse av et flerspråklig nasjonalt smittesporingsteam.

10.3 De ulike kildenes dekning av korona

I forrige avsnitt så vi at overrepresentasjon i smittetall, informasjon til innvandrermiljøene, og regjeringens håndtering er noen av de mest sentrale vinklingene i omtalen. Et bredt spekter av norske medier dekker disse problemstillingene.

Diagrammene under viser hvordan omtalen fordeler seg på kildekategori og hvilke ti kilder som har skrevet aller mest om korona i sammenheng med innvandrerbefolkningen i Norge. Som vi ser får tematikken like mye oppmerksomhet i riksdekkende kilder som i lokalaviser. Aftenposten er riksavisen som skriver aller mest om korona og innvandrere, mens Drammens Tidende er lokalavisen som dekker tematikken i størst grad.

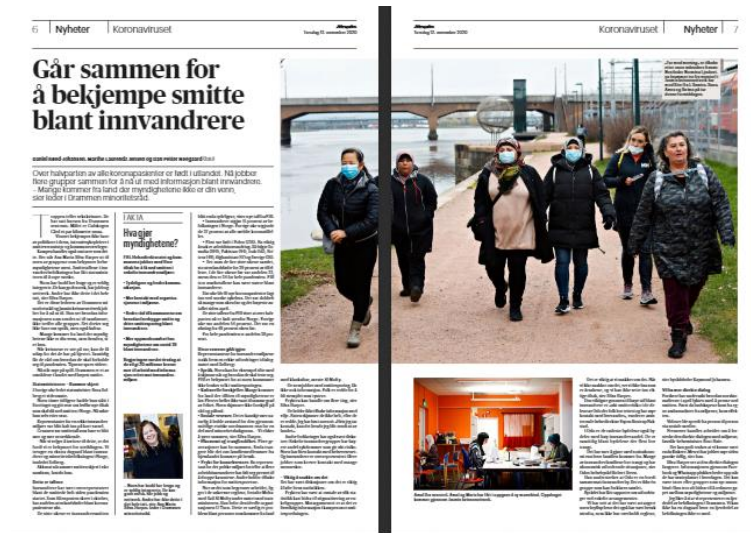

Figur 13: Diagrammet viser hvordan omtalen av personer med innvandrerbakgrunn i sammenheng med korona fordeler seg på kildekategori. (N=1 671).

Kilde	Antall oppslag
Utrop	155
Aftenposten	106
Nettavisen	61
Resett	51
VG	46
Adresseavisen	44
Drammens Tidende	43
Dagsavisen	42
Vårt Land	41
NRK.no	40

Tabell 7: Diagrammet viser hvilke ti kilder som omtaler personer med innvandrerbakgrunn i sammenheng med korona i flest artikler i 2020. Avisenes papir- og nettutgaver er slått sammen. (N=1 671).

Det er imidlertid den flerkulturelle avisen Utoprop som omtaler tematikken i flest artikler. Denne kilden står for mer enn halvparten av artiklene som er publisert av magasiner og tidsskrifter. Vi finner generelt en høy grad av medvirkning fra innvandremiljøene i omtalen av korona. Dekningen vitner om at mediene i større grad enn på andre områder bruker kilder med innvandrerbakgrunn. Dette bekreftes også i omtalen som omhandler korona i nyhetsuken, der vi finner en høyere andel omtale hvor personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde, sammenlignet med andre temaer. Omtalen indikerer også et stort engasjement fra innvandremiljøene selv som avisene plukker opp. Dette dekkes i reportasjer i både lokalaviser og riksaviser, som illustrert i faksimilene under fra Aftenposten og Bergensavisen.

Aftenposten 12.11.2020

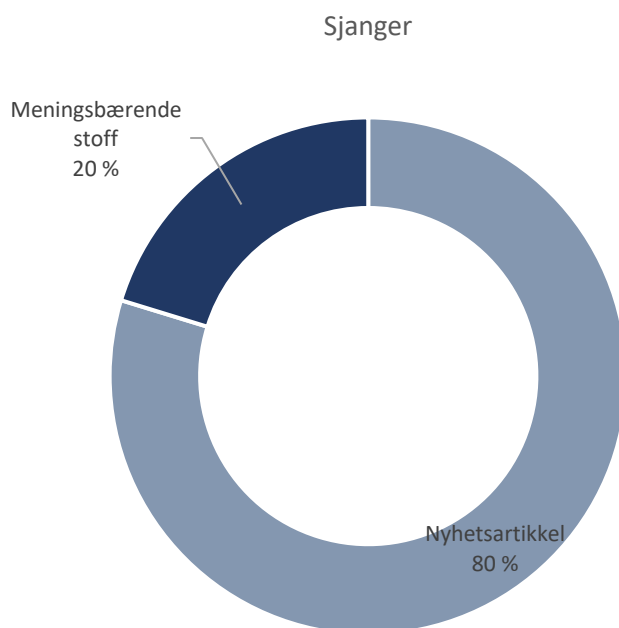

Bergensavisen 12.11.2020

10.4 Sjangerfordeling

Avslutningsvis ser vi på hvordan omtalen av korona og innvandrere fordeler seg på sjanger. Her skiller vi ikke mellom hvorvidt det meningsbærende stoffet er leserinnlegg eller leder- og kommentarartikler¹².

Én av fem artikler som omhandler korona og innvandrere er meningsbærende stoff.

Figur 14: Diagrammet viser hvordan omtalen av personer med innvandrerbakgrunn i sammenheng med korona fordeler seg på sjanger (N=1 671).

Sjangerfordelingen i omtalen av innvandrere og korona sammenfaller med sjangerfordelingen vi finner i analysen av nyhetsuken. Sammenlignet med det generelle mediebildet er dette en relativt høy andel, som indikerer at debattelementet i omtalen er fremtredende. Et av temaene som sælig debatteres er hvorvidt det er riktig av FHI å inkludere statistikk over smittede fordelt på fødeland. Et debattinnlegg i Vårt Land 15. april, signert Amira Ibrahim, prosjektleder i Likestilling, Inkludering og Nettverk, illustrerer kritikken. «1. april lanserte Folkehelseinstituttet (FHI) en rapport som skulle vise seg å markere et nytt skifte i den offentlige samtalen om korona-smitte. I det øyeblikket fikk koronasmitten et nytt ansikt; et norsk-somalisk ansikt».

¹² I denne delen av analysen har Retriever brukt maskinlærte modeller for å skille mellom nyhetsstoff og meningsbærende stoff.

Debatten som oppstår rundt forsidesaken i Aftenposten 12. november inngår i den samme diskursen. Avisens forsidesittel «Innvandrermitte bekymrer» skaper reaksjoner og beskyldninger om at avisen kan bidra til fremmedfrykt. Kritikken fører til at Aftenposten fjerner tittelen i den digitale utgaven. Hvorfor personer med innvandrerbakgrunn er mer utsatt for smitte er også et tema som går igjen i det meningsbærende stoffet. Her blir sosioøkonomiske forhold som trangboddhet og utsatte yrker ofte fremhevet. Den største antallet meningsbærende innlegg finner vi i Aftenposten, etterfulgt av Document.no og Vårt Land. Vinklingene i det meningsbærende stoffet i Document.no går lenger i å legge skylden over på innvandrer miljøene selv for smittespredningen.

10.5 Viktigste funn i omtalen av innvandrere og korona

- Norske medier publiserer om lag 1700 oppslag som er knyttet til korona og personer med innvandrerbakgrunn. Brorparten av omtalen publiseres i sammenheng med de største smittetoppene i Norge i april, november og desember.
- Smittefrykt i innvandrer miljøene, og informasjonsflyten fra myndighetene inn mot disse, tematiseres allerede kort tid etter at Norge stenger ned i mars.
- Mye av omtalen som følger er sentrert rundt FHIs statistikk som viser at personer med innvandrerbakgrunn, og særlig norsk-somalier, er overrepresentert blant korona-smittede i Norge. Det diskuteres også hvorvidt det er riktig å gå ut med statistikk over antallet smittede i ulike landgrupper.
- Et bredt spekter av norske medier dekker disse problemstillingene. Utrop omtaler tematikken aller mest, etterfulgt av Aftenposten.
- Omtalen indikerer et stort engasjement fra innvandrer miljøene selv som avisene plukker opp. Vi finner en høyere andel omtale hvor personer med innvandrerbakgrunn kommer til orde i omtale av korona, sammenlignet med flere andre temaer.

11. Oppsummering av den kvalitative analysen

Formålet med denne analysen er å undersøke representasjonen av personer med innvandrerbakgrunn i norske medier. I tillegg har vi også sett på i hvilken grad mediene omtaler tematikk som er relatert til innvandrere og integrering. For å kartlegge disse forholdene har vi nærlest nesten 11 000 artikler hentet fra tolv norske riksmidier i 2020.

Overordnet viser funnene at personer med innvandrerbakgrunn blir brukt som kilder i tre prosent av omtalen i 2020. Dette er første gang i en rekke av fem lignende medieanalyser Retriever har utarbeidet siden 2009 at kildeandelen overstiger to prosent. Personer med innvandrerbakgrunn blir med andre ord *litt oftere* brukt som kilder i norske medier. Samtidig vet vi at innvandrerbefolkningen i Norge stiger for hvert år. I dette perspektivet er underrepresentasjonen i mediene stadig et faktum.

Samtidig som vi finner at kildeandelen er relativt stabil, ser vi til dels store endringer på andre felt. Når mediene intervjuer personer med innvandrerbakgrunn finner vi at det i tidsspennet mellom 2009 og 2020 stadig sjeldnere blir gitt opplysninger om hvor vedkommende opprinnelig er fra. Andelen har gått fra 29 prosent i 2009 til 17 prosent 2020. Dette indikerer at mediene anser dette som stadig mindre relevant.

Det er imidlertid fortsatt slik at mediene oftest opplyser om innvandreres bakgrunn i forbindelse med kriminelle handlinger, selv om også denne andelen er redusert.

2020 representerte en vending i den offentlige rasismedebatten verden over. Også i norske medier finner vi tydelige avtrykk av George Floyd og Black Lives Matter-bevegelsen. Av all omtale med innvandrer- og integreringsrelatert tematikk dreier ett av tre oppslag seg om rasisme og diskriminering. Dette er en markant økning fra omkring fem prosent omtale av denne tematikken tidligere år.

Avslutningsvis har vi sett nærmere på omtalen av innvandrere og korona i alle redaksjonelle kilder i 2020. Her ser vi at overrepresentasjonen av koronasmitte blant personer med innvandrerbakgrunn, og norsk-somaliere spesielt, er temaet som omtales aller mest. Omtalen indikerer et stort engasjement fra innvandremiljøene selv som mediene plukker opp.

12. Utviklingen i begrepsbruk relatert til innvandring og integrering

Hvordan er begrepsbruken knyttet til innvandring og integrering i dag, sammenlignet med tidligere år? Har debatten og ordlyden rundt sentrale begreper endret seg? Og på hvilken måte?

Disse problemstillingene er utgangspunktet for den siste delen av analysen. Utgangspunktet for analysen er en språkmodell som identifiserer nærheten og hyppigheten ett ord har til andre ord i medieomtalen. Eksempelvis vil modellen kunne identifisere hvilke ord som oftest brukes i nærheten av ordet *innvandring*. På denne måten vil vi få et innblikk i diskursen omkring et begrep eller ord. Modellen er maskinlært og tar utgangspunkt i alle medieoppslag i Retrievers mediearkiv for de utvalgte årene. Vi har valgt å analysere medieomtalen i tidsperioden 2010 - 2020, med et intervall på annethvert år. Les mer om metoden i kapittel 1.

Begrepene som undersøkes er: *kvoteflyktning, innvandringsdebatt, integreringsdebatt, rasisme, hverdagsrasisme, integrering, innvandrere og diskriminering*.

Hvert begrep er undersøkt ved hjelp av den overnevnte modellen, og på de neste sidene presenteres resultatene i ordlister på ti ord per år. Jo høyere et ord er på listen, jo oftere brukes ordet i nær forbindelse med det aktuelle begrepet.

12.1 Innvandringsdebatt

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Innvandringsrelaterte	Innvandringsdebatten	Asyldebatt	Innvandringsdebatten	Innvandrerandel	Innvandrarkvinner
Asylpolitikk	Innvandringspolitikk	Innvandringsdebatten	Innvandringsmotstander	Innvandringsdebatten	Integreringsdebatt
Fremmedfiendtlige	Asylpolitikk	Innvandringspolitikk	Debattklimaet	Debatten	Integrering
Polariserende	Innvandring	Innvandring	Innvandring	Innvandringspolitikk	Flerkulturelle
Innvandrings	Innvandringsliberale	Flyktningkrise	Korrekthet	Nettdebattanter	Innvandring
Sverigedemokratene	Debatt	Retorikk	Arnstberg	Debattanter	Integreringsdebatten
Innvandringspolitikk	Flyktningpolitikk	Islamdebatt	Innvandringens	Debatt	Integreringspolitikk
Innvandringspolitikken	Innvandringspolitikken	Samfunnsdebatt	Innvandringspolitikk	Nettdebatter	Innvandringsdebatten
Rettferdighetssans	Asylpolitikken	Fremmedfrykt	Rasismekortet	Fremmedfiendtlig	Integreringen
Bastholms	Fremmedfiendtlighet	Flyktningdebatt	Asylpolitikk	Innvandring	Debatt

Tabellen illustrerer at innvandringsdebatten er preget av både likhetstrekk og årsspesifikke debatter i elleveårsperioden. I 2020 er *asylpolitikk* et av ordene som brukes aller mest i nær tilknytning til innvandringsdebatt. Det samme er tilfellet i 2018, der også to beslektede varianter av begrepet, *flyktningpolitikk* og *asylpolitikken*, er blant de tilbakevendende problemstillingene som adresseres i innvandringsdebatten. Også i 2016 og 2014 er asylpolitikken tett knyttet til innvandringspolitikken, og særlig i 2016 da begrepet topper listen. Analysen viser at flyktning- og asylpolitikk har en mindre fremtredende plass i innvandringsdebatten i 2012 og 2010, hvor begrepene ikke er blant de mest brukte.

2010 og 2012 er også årene som skiller seg mest ut fra den øvrige innvandringsdebatten i analyseperioden. Kun i 2010 ser vi at *integrering* er et helt sentralt tema i debatten. Hele fem varianter av integrering (*integreringsdebatt*, *integrering*, *integreringsdebatten*, *integreringspolitikk* og *integreringen*) er blant de ti ordene som oftest brukes i tilknytning til innvandringsdebatt dette året. Samme året er *innvandrerkvinner* det aller mest fremtredende begrepet. Dette vitner om at integrering av innvandrerkvinner var en tilbakevendende og helt sentral problemstilling dette året. I 2012 ser vi at

ulike varianter av *nettdebatt* gjør seg gjeldene i innvandringsdebatten. Dette indikerer at man dette året i stor grad diskuterer selve innvandringsdebatten og hvilken form den inntok.

Også med bakgrunn i ord og begreper som *debattklimaet*, *korrekthet*, *rasismekortet* (alle blant de mest brukte i 2014), *retorikk* (2016) og *polariserende* (2020) ser vi metadebatten som har vokst frem de senere årene. Altså at man i større grad diskuterer selve innvandringsdebatten og premissene som ligger til grunn.

2016 er det eneste året islam har en så sentral plass i innvandringsdebatten. *Islamdebatt* er dette året det syvende mest brukte i nær tilknytning til innvandringsdebatt. I 2020 ser vi at *Sverigedemokratene* kommer høyt opp på listen. Dette vitner om at Sverige er et viktig referansepunkt i norsk innvandringspolitikk dette året.

12.2 Integreringsdebatt

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Innvandring	Debatkultur	Integreringspolitikk	Innvandringsdebatten	Qayyum	Integreringsdebatten
Innvandringspolitikken	Innvandringsdebatt	Integreringspolitikken	Innvandremiljøet	Partisammenheng	Flerkulturelle
Annerledeslandet	Integrering	Integreringsdebatten	Somalier	Lynkarriere	Integrering
Innvandringsdebatten	Hoved innvandringen	Innvandringsdebatten	Innvandremiljøene	Integreringsdebatten	Innvandringsdebatt
Migrasjonskrisen	Innvandrer	Flyktningpolitikken	Muslim	Samfunnsdebattanter	Integreringspolitikk
Innvandringen	Integreringspolitikk	Innvandringspolitikken	Minoritetsmiljøer	Partiet Frp	Innvandringspolitikk
Mulinari	Gettofisering	Integreringsfeltet	Innvandringskritikk	Arbeiderbevegelse	Innvandringsdebatten
Sossarnas	Blendahvit	Integreringsspørsmål	Innvandrer	Kulturråd	Islamdebatten
Innvandringa	Islamofob	Integrering	Innvanderrådet	It-bransje	Majoritets
Flerkultur	Innvandringsdebatten	Innvandringspolitikk	Hassan	Metallarbeiderforbund	Innvandring

Begrepsanalysen avdekker at integreringsdebatten i stor grad er knyttet opp mot innvandringsdebatten. Dette skiller seg i så måte fra diskursen rundt innvandringsdebatt, der integrering kun hadde en helt sentral plass i 2012. Vi finner altså ingen gjensidige vekselvirkninger mellom de to debattene. Innvandring blir i stor grad diskutert uten integreringselementet, men integrering blir ofte diskutert med utgangspunkt i innvandringsdebatten.

I 2020 er denne vekselvirkningen svært fremtredende, der seks av ti ord og begreper er knyttet til innvandring. Begrepet *migrasjonskrisen* vitner også om en helt sentral situasjon og problemstilling som preger debatten i 2020. At migrasjonskrisen settes i sammenheng med integreringsdebatten på denne måten forteller oss at integrering er et viktig spørsmål når man for eksempel diskuterer Norges kapasitet til å ta imot flyktninger.

Sammenlignet med innvandringsdebatten finner vi et tydeligere moment av begreper som er knyttet til folkegrupper og religion i integreringsdebatten. Begrepene *islamofob*, *somalier*, *muslim*, *minoritetsmiljøer* og *Islamdebatten* er alle ord og begreper vi finner i nær tilknytning til integreringsdebatt i elleveårsperioden. Også begrepene *gettofisering* og *blendahvit*, som begge er en

sentral del av integreringsdebatten i 2018, indikerer et tydeligere fokus på konkrete problemstillinger knyttet til hvordan folkegrupper bor geografisk og problemstillinger rundt hudfarge.

På same måte som med innvandringsdebatt er Sverige et referansepunkt i integreringsdebatten i 2020. Ordet *Sossarnas* er det åttende mest fremtredende i 2020, og henviser til det svenske partiet Sosialdemokratene som har mistet fleire velgere til Sverigedemokratene de siste årene.

12.3 Integrering

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Integreringen	Integreringen	Integreringen	Integreringen	Integreringen	Flerkulturelle
Innvandrere	Inkludering	Inkludering	Inkludering	Inkludering	Integreringen
Flerkulturelle	Innvandrere	Integreringsarbeidet	Innvandrere	Innvandrere	Inkludering
Innvandrere	Språkopplæring	Integreringa	Integreringsarbeidet	Integreringsarbeidet	Innvandrere
Innvandrerkvinner	Integreringstiltak	Språkopplæring	Språkopplæring	Integreringa	Minoriteter
Integreringsarbeidet	Integreringa	Integrere	Norskopplæring	Flerkulturelle	Integreringsarbeidet
Norskopplæring	Integreringspolitikk	Innvandrere	Innvandrerne	Innvandrere	Integreringspolitikk
Integrere	Norskopplæring	Integreringspolitikk	Integreringa	Innvandrerne	Innvandrerne
Språkopplæring	Integrere	Nyankomne	Integreringsarbeid	Norskopplæring	Flerkulturelt
Inkluderende	Integreringsarbeidet	Norskopplæring	Innvandrere	Minoritetsspråklige	Innvandring

Diagrammet illustrerer at diskursen rundt integrering i stor grad er preget av flere tilbakevendende temaer, og at det ikke har vært betydelige dreininger i den offentlige samtalen på dette feltet. Det er særlig mer nøytrale ord og begreper som knytter seg til arbeidet med å integrere innvandrere og flyktninger som preger omtalen de ulike årene; *integreringsarbeidet* og *integreringstiltak*. Disse begrepene går igjen samtlige år i analyseperioden. Forekomsten av begrepene indikerer imidlertid at dette er en svært viktig del av bildet, og at integrering forutsetter en aktiv deltakelse fra det offentlige Norge.

Videre ser vi også at språkopplæring er en helt sentral del av diskursen rundt integrering.

Norskopplæring og/eller *språkopplæring* er blant temaene som omtales og diskuteres hvert eneste år i analyseperioden. Dette understreker at språk er ansett som noe av det mest konkrete og essensielle i sammenheng med integrering.

Samtidig som mange av de samme begrepene og ordene går igjen i omtalen år for år, er det også eksempler på enkeltstående ord som kun er sentrale i integreringsomtalen spesifikke år.

Innvandrerkvinner er kun på listen i 2010 og *nyankomne* kun i 2016.

12.4 Innvandrere

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Innvandrerbakgrunn	Integrering	Flyktninger	Innvandring	Integrering	Integrering
Innvandring	Flyktninger	Innvandrerbakgrunn	Innvandrerbakgrunn	Innvandrerbakgrunn	Arbeidsinnvandrere
Integrering	Innvandrer	Innvandring	Arbeidsinnvandrere	Innvandring	Innvandring
Arbeidsinnvandrere	Arbeidsinnvandrere	Muslimer	Integrering	Innvandrergrupper	Innvandringen
Innvandrerbarn	Integreringen	Integrering	Innvandrerkvinner	Arbeidsinnvandrere	Flyktninger
Etnisk	Innvandrerbakgrunn	Integreringen	Somaliere	Flyktninger	Innvandrarar
Innvandringen	Innvandringen	Arbeidsinnvandrere	Fremmedkulturelle	Innvandringen	Minoriteter
Integreringen	Innvandring	Innvandringen	Integreringen	Etnisk	Etnisk
Innvandrerkvinner	Flyktningene	Arbeidsinnvandrere	Arbeidsinnvandrerne	Integreringen	Flerkulturelle
Somaliere	Muslimer	Etnisk	Etnisk	Innvandrerkvinner	Innvandrergrupper

Brorparten av ordene som benyttes i nærheten av innvandrere gjennom analyseperioden er i utgangspunktet nøytrale og beskrivende, som eksempelvis *innvandrerbakgrunn* som er svært fremtredende i alle årene med unntak av 2010, og *etnisk* som er fremtredende i alle årene med unntak av 2018. Begrepsanalysen viser samtidig at ingen av de mest fremtredende ordene eller begrepene direkte kan knyttes til politikk eller debatt. I dette henseende indikerer analysen at omtalen av innvandrere generelt skiller seg fra omtalen av innvandringsdebatten.

Diskursen rundt innvandrere er også preget av flere likhetstrekk gjennom analyseperioden. Tabellen viser at *integrering* er et sentralt tema i omtalen av innvandrere alle årene og kan i så måte sees i sammenheng med integreringsdebatten

Flere av begrepene som går igjen fra år til år viser til grupper av innvandrere, slik som *arbeidsinnvandrere*, *innvandrerkvinner* og *innvandrerbarn*. Sistnevnte ser vi kun i 2020 og dermed blir barn et nytt element i omtalen av innvandrere dette året. Videre ser vi omtale av mer spesifikke grupper i noen av årene. I 2014 og 2020 ser vi henvisninger til *Somaliere*, og i 2016 og 2018 finner vi *muslimer* på listen over de mest brukte begrepene.

Flyktninger blir nevnt i nærheten av innvandrere i fire av de seks årene som er analysert. I 2016 er flyktninger det begrepet som brukes mest i omtalen av innvandrere. Dette er trolig knyttet til den kraftige økningen asylsøkere til Norge i 2015.

12.5 Kvoteflyktninger

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Flyktningar	Flyktninger	Flyktninger	Flyktninger	Auf-lederen	Flyktninger
Beskyttelsesbehov	Asylsøkere	Asylsøkere	Overføringsflyktninger	Flyktninger	Asylsøkere
Overføringsflyktninger	Nærområdene	Kvoteflyktningene	Kvoteflyktningene	Asylsøkere	Asylpolitikken
Flyktninger	Asylpolitikk	Flyktningar	Flyktningar	Flyktningar	Flyktningar
Asylsøkere	Asylpolitikken	Flyktningene	Syria-flyktninger	Asylpolitikken	Flyktning
Innvandringspolitikken	Flyktningar	Asylsøkjarar	Flyktningene	Familiegjenforeninger	Asyl
Morialeiren	Asylankomster	Flyktningstrømmen	Krigsflyktninger	Båtflyktninger	Eritreiske
Asylsøkjarar	Innvandringspolitikk	Asyl	Flytninger	Verdenssamfunnet Norge	Innvandringspolitiske
Asylsøknader	Asylretten	Nærområdene	Asylsøkere	Flyktningstatus	Flyktningpolitikk
Asylinstituttet	Familiegjenforening	Beskyttelsesbehov	Syrere	Asylbarn	Oppholdstillatelse

Tabellen viser at det er en rekke tilbakevendende begreper i omtalen av «kvoteflyktninger». Gjennom alle årene ser vi at kvoteflyktninger omtales i tilknytning til begreper som beskriver debatt og politikk, som innvandringspolitikk, flyktningpolitikk og asylpolitikk. Videre finner vi en rekke begreper som beskriver årsaken til migrasjon til Norge, som blant annet *beskyttelsesbehov (2016 og 2020)*, *asylretten(2018)* og *familiegjenforening (2012 og 2018)*.

Asylsøkere er et sentralt begrep som går igjen hvert år. I 2018 ser vi at listen særlig består av en rekke begreper knyttet til asyl; *asylsøkere*, *asylpolitikk*, *asylpolitikken*, *asylankomster* og *asylretten*.

Nærområdene dukker først opp på listen i 2016 og er det tredje mest fremtredende begrepet i 2018. Dette viser at kvoteflyktninger ofte omtales i konteksten av den politiske debatten om hvordan Norge skal hjelpe flyktninger.

Selv om det er en rekke begreper som går igjen gjennom hele analyseperioden, ser vi også noen enkeltord som kjennetegner de ulike årene. I 2012 er det for eksempel fokus på *båtflyktninger* og *asylbarn*, mens i 2014 er det tydelig at krigen i Syria og flyktninger derfra preger den offentlige samtalen. I 2020 ser vi at kvoteflyktninger ofte omtales i sammenheng med den greske flyktningeleiren *Morialeiren*.

12.6 Diskriminering

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Minoriteter	Rasisme	Diskriminerende	Rasisme	Minoriteter	Diskriminerende
Diskriminert	Diskriminert	Rasisme	Etnisitet	Rasisme	Homofile
Etnisitet	Minoriteter	Diskriminert	Diskriminert	Diskriminert	Diskriminert
Diskrimineres	Likestilling	Etnisitet	Trakassering	Diskrimineringen	Minoriteter
Trakassering	Etnisitet	Trakassering	Hudfarge	Likestilling	Lhbtpersoner
Rasisme	Hudfarge	Forskjellsbehandling	Diskriminerende	Homofile	Rasisme
Diskriminerende	Homofile	Hudfarge	Homofile	Diskriminerende	Forskjellsbehandling
Fordommer	Fordommer	Minoriteter	Minoriteter	Etnisitet	Homofobi
Likestilling	Diskriminere	Likestillings	Likestilling	Inkludering	Trakassering
Homofile	Religion	Likestilling	Diskriminering	Menneskerettigheter	Hudfarge

Tabellen viser at *rasisme* knyttes tett opp mot diskriminering i hele analyseperioden. Begrepet er blant de to mest fremtredende begrepene i alle årene mellom 2012 og 2018. Både i 2010 og 2020 var begrepet det femte mest fremtredende. Dette er det eneste begrepet vi har identifisert som går igjen hvert år. I 2012 dukker *etnisitet* opp som et av de mest brukte begrepene og øker i omfang i 2014, 2016 og 2020. *Hudfarge* er også et sentralt begrep som brukes i varierende grad gjennom analyseperioden.

I 2010 er *homofile* høyt på listen. Dette er det eneste året *lhbtpersoner* og *homofobi* brukes i så nær tilknytning til diskriminering. Videre ser vi at *homofile* er et fremtredende begrep gjennom hele perioden, med unntak av 2016.

Likestilling blir også satt i sammenheng med diskriminering i samtlige år med unntak av 2010. Tabellen viser at diskriminering kun knyttes til religion i 2018, og selv da havner det ned på listen. Diagrammet viser i så måte at diskursen rundt diskriminering varierer noe mellom ulike grupper hvert år, men at *homofile*, *etnisitet*, *rasisme* og *likestilling* er tilbakevendende sentrale begreper gjennom hele perioden.

12.7 Rasisme

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Diskriminering	Diskriminering	Diskriminering	Rasist	Diskriminering	Diskriminering
Hudfarge	Hudfarge	Hat	Diskriminering	Hets	Antirasistiske
Hets	Antisemittisme	Rasister	Hudfarge	Hudfarge	Hets
Rasist	Hat	Fremmedfrykt	Rasister	Hverdagsrasismen	Antirasister
Antisemittisme	Rasister	Rasist	Hets	Rasister	Hudfarge
Antirasisme	Antisemittiske	Hudfarge	Fremmedfrykt	Rasist	Fordommer
N-ordet	Fordommer	Hatet	Hat	Homohets	Islam
Hverdagsrasisme	Minoriteter	Fordommer	Antisemittisme	Antisemittisme	Rasist
Rasismesaken	Hatet	Antirasistiske	Hverdagsrasismen	Hetsen	Nazisme
Rasister	Rasist	Hatkriminalitet	Fordommer	Fremmedfrykt	Etnisitet

Diagrammet illustrerer at det er en rekke tilbakevendende problemstillinger som preger diskursen rundt rasisme i norske medier de siste elleve årene. Begrepene *hat* eller *hatet*, *hudfarge*, *diskriminering*, *fordommer*, *antisemittisme* og *hets* er mest brukt i nær tilknytning til rasisme i medieomtalen i perioden mellom 2010 og 2020. Mange av ordene har klare negative assosiasjoner og understreker at tematikken stadig har blitt oppfattet som aktuell, samtidig som mengden omtale av rasisme har økt i norske medier etter drapet på George Floyd.

I den kvalitative delen av analysen finner vi at *hverdagsrasisme* er en sentral del av rasismedebatten i 2020. Begrepet er nummer åtte på listen over hvilke ord som oftest nevnes i forbindelse med rasisme i 2020. Vi må tilbake til 2014 sist hverdagsrasisme var et av de mest brukte ordene i tilknytning til rasisme. Også i 2012 er hverdagsrasisme et av ordene som oftest nevnes i sammenheng med rasisme.

Samtidig som det er mange av de samme begrepene og ordene som går igjen i omtalen år for år, er det også eksempler på enkeltstående ord som kun er sentrale i rasismeomtalen spesifikke år. *Islam*, *nazisme* og *etnisitet* er kun på listen i 2010, *homohets* i 2012, *hatkriminalitet* i 2016, og *minoriteter* i 2018. Kun i 2020 er *N-ordet* og *rasismesaken* blant ordene som oftest brukes i diskursen rundt rasisme.

12.8 Hverdagsrasisme

2020	2018	2016	2014	2012	2010
Rasismen	Rasisme	Snillismen	Rasisme	Gruppehat	Innvandrar
Hudfarge	Multikulturelle	Rasistene	Rasistisk	Akershuskaia Markeringen	Afrikanarar
Neger	Flerkulturelle	Hudfargen	Hets	Kaimarkeringen	Iraki
Rasistisk	Stigmatisering	Rasistiske	Hudfargen	Hverdagsrasismen	Innvandrer
Hudfargen	Janteloven	Fordommer	Rasistiske	Hets	Fordommer
Rasistiske	Islamofober	Rasisme	Fremmedfrykt	Kahan	Integreringsdebatt
Rasisme	Antirasisme	Fremmedfrykten	Rasist	Hetsen	Berbisk
Mørkhudede	Innvandrer	Fordommene	Innvandringsdebatten	Intoleranse	Kulturar
Rasister	Svarting	Stigmatiserende	Fordommer	Tordenskjoldparken	Innvandrer
Hets	Integrering	Pakkis	Stigmatisering	Trakasseringen	Innvandrergrupper

Som nevnt på forrige side får diskusjonen rundt den norske hverdagsrasismen fornyet aktualitet i 2020, og er en helt sentral del av den fornyede rasismedebatten. Med dette som utgangspunkt er det interessant å undersøke hva som har preget diskursen rundt hverdagsrasisme i analyseperioden, og hvilke endringer vi eventuelt ser fra 2010 til 2020.

Diagrammet illustrerer at begrepet hverdagsrasisme naturlig nok er uløselig knyttet til rasisme og ulike varianter av dette begrepet (*rasismen, rasistisk, rasistiske, rasisme*). Vi finner også flere begreper som er en sentral del av diskursen når både rasisme og hverdagsrasisme omtales; *hets, hudfarge, fordommer og fremmedfrykt*.

Den største forskjellen mellom de to begrepene finner vi i at diskursen rundt hverdagsrasisme går dypere inn i problematiske betegnelser og karakteristikk som *negar* (tredje mest fremtredende begrepet i 2020), *svarting* (niende mest fremtredende i 2018) og *pakkis* (tiende mest fremtredende i 2016). At disse ordene er en sentral del av debatten de gitte årene kan indikere at omtalen av hverdagsrasisme går dypere inn i disse problemstillingene enn den generelle omtalen av rasisme.

Årene 2012 og 2016 skiller seg ut, ved at ordene som topper listene refererer til mer konkrete debatter og hendelser. I 2016 er *snillismen* det mest brukte ordet i nær tilknytning til hverdagsrasisme. Begrepet, som først ble introdusert av Rune Gerhardsen i 1991, blir i 2016 brukt av Frp for å advare mot «svenske tilstander» i en naiv asylpolitikk. I 2012 refererer *Akershuskaia markeringen* til 70-årsdagen for deportasjonen av norske jøder, og norsk politis offisielle unnskyldning til jødene. Markeringen blir satt i sammenheng med både *gruppehat* og betydningen av å slå ned på hverdagsrasisme.

12.9 Oppsummering av den kvantitative analysen

I den kvantitative delen av analysen har vi blant annet sett på begrepsbruken i to sentrale debatter, integreringsdebatten og innvandringsdebatten. Analysen viser at innvandringsdebatten hovedsakelig er knyttet til flyktning- og asylpolitikk, samtidig som det er en fremvekst av ord som beskriver selve innvandringsdebatten, som *debattklimaet* og *polariserende*. Begrepsbruken knytter i liten grad innvandringsdebatten til integrering. Analysen avdekker derimot at integreringsdebatten i stor grad er knyttet opp mot innvandringsdebatten, og at integrering ofte blir diskutert med innvandring som utgangspunkt. Vi finner også en tydelig bruk av begreper som er knyttet til landgrupper og religion i integreringsdebatten.

Begrepsbruken rundt integrering i seg selv er i større grad knyttet til arbeidet med å integrere innvandrere og flyktninger. Nøytrale og beskrivende ord og begreper som *integreringsarbeidet* og *integreringstiltak*, går igjen i hele analyseperioden. Bruken av begreper knyttet til norskopplæring indikerer at språk er essensielt og diskuteres i forbindelse med integrering.

I omtalen av innvandrere finner vi at *integrering* er et sentralt begrep. Videre er brorparten av ordene og begrepene som brukes i omtalen av innvandrere i utgangspunktet nøytrale og beskrivende, som *innvandrerbakgrunn*, *innvandrergrupper* og *etnisk*. Analysen avdekker at det er et fravær av begreper som beskriver debatt og politikk i omtalen av innvandrere, som i så måte skiller seg fra begrepsbruken i innvandringsdebatten.

Kvoteflyktninger er et av begrepene som i høyest grad ser ut til å omtales i tilknytning til debatt og politikk, hvor begreper som *innvandringspolitikk*, *flyktningpolitikk* og *asylpolitikk* er fremtredende. Videre avdekker analysen bruk av begreper som kjennetegner debatten rundt kvoteflyktninger i spesifikke år, som eksempelvis *nærområdene* i 2016 og 2018 og *Morialeiren* i 2020.

I omtalen av diskriminering ser vi at diskursen varierer noe mellom ulike grupper hvert år, men at *homofile*, *etnisitet*, og *likestilling* er tilbakevendende sentrale begreper gjennom hele perioden. *Rasisme* er det eneste begrepet som er identifisert hvert år i omtalen av diskriminering.

Begrepsanalysen viser at de mest ladete ordene og begrepene blir brukt i omtalen av rasisme. Ord med klare negative assosiasjoner som *hat* eller *hatet*, *diskriminering*, *fordommer*, *antisemittisme* og *hets* er blant de mest fremtredende i analysen av rasisme. Analysen viser til slutt at diskursen rundt hverdagsrasisme skiller seg fra den generelle omtalen av rasisme ved at den går dypere inn i problematiske betegnelser og karakteristikk som *neger*, *svarting* og *pakkis*.

13. Litteratur

Allern, S. 2001. *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*, Kristiansand, IJ-forlaget.

Lindstad, M. & Fjeldstad Ø. 2005. *Av utenlandsk opprinnelse: nye nordmenni avisspaltene*, Kristiansand, IJ-forlaget.

Lindstad, M. & Fjeldstad Ø. 1999. *Pressen og de fremmede*, Kristiansand, IJ-forlaget.

Retriever (2019) *Hvem kommer til orde i norsk kulturjournalistikk? En analyse utarbeidet av Retriever på oppdrag fra Fritt Ord.*

Ane Kathrine Strand

Assisterende analysesjef
Ane.strand@retriever.no

Isabel Byrkjeflot Nærø

Medieanalytiker
isabel.naro@retriever.no

Kamilla Lundsæther

Senior Key Account manager
Kamilla.lundsether.kjer@retriever.no

Retriever

Retriever Norge

Langkaia 1
0150 Oslo

Mars 2021